§ 62

Dnr 2025/00325

Inriktningsbeslut, Kyrkskoleprojektet

Arbetsutskottets förslag till kultur- och samhällsbyggnads-nämnden

1. Kultur- och samhällsbyggnadsnämnden beslutar att inriktningen för det fortsatta arbetet med Kyrkskoleprojektet ska vara att tekniska avdelningen går vidare med förslaget att renovera Borgen och att bygga en ny fristående byggnad.
2. Kultur- och samhällsbyggnadsnämnden upphäver det tidigare inriktningsbeslutet, KSN § 85/2025.
3. Färdiga förslagsritningar tas fram till kultur- och samhällsbyggnadsnämnden i december.
4. Kultur- och samhällsbyggnadsnämnden uppdrar åt tekniska avdelningen att utifrån denna inriktning fortsätta arbetet med gestaltning, projektering, kalkyl och tidplan.

Ärendebeskrivning

Tekniska avdelningen har arbetat efter beslutet från 2026-05-07, då kultur- och samhällsbyggnadsnämnden fattade ett nytt inriktningsbeslut. Projektet fick i uppdrag att ta fram ytterligare alternativ där Borgen behålls och nyttjas för skolverksamhet.

Tre förslag har tagits fram, ett förslag med en sammanlänkad del med nybyggnationen, vilket utgick på grund av att tillkommande korridorer och ett begränsat ljusinsläpp skulle medföra att ytorna inte kan nyttjas på ett bra sätt.

Det andra förslaget är att uppföra en helt fristående nybyggnad som komplementbyggnad till Borgen. Förslaget bedömdes ha bättre förutsättningar för en bra lösning och är det alternativ som projektet har arbetat vidare med.

Det tredje förslaget är en helt ny byggnad enligt tidigare förslag med vissa förändringar av ytorna och funktioner.

Projektet önskar nu ett nytt inriktningsbeslut för kommande arbete med gestaltning, projektering, kalkyl och tidplan.

Förslagen redovisats och jämförs i bilaga, se PM Sammanställning förstudie Kyrkskolan rev 2026-09-30. Underlaget har uppdaterats med nya

utredningar för förslagen och ändrade förutsättningar efter flytt av allmänbiblioteket.

Vid en jämförelse av de olika alternativen gör tekniska avdelningen bedömning enligt nedan.

Jämförelse och bedömning mellan alternativen:			
Kriterium	**Nybyggnad**	**Omb./tillbygg.Energi***	**Omb./ tillbygg.***
Beräknad investering	112,5 mkr	113,8 mkr	106,5 mkr
Driftkostnader	Lägre	Lägre	Högre
Funktionell lämplighet	Potentiellt högre	Potentiellt lägre	Potentiellt lägre
Anpassning, framtida behov	Likvärdigt	Likvärdigt	Likvärdigt
Miljöpåverkan *	1150000	975000	1212000
Säkerhet/ trygghet	Potentiellt högre	Potentiellt lägre	Potentiellt lägre
Anpassning till utemiljö	Likvärdigt	Likvärdigt	Likvärdigt
Kulturmiljö	Inget värde	Visst värde	Visst värde
* Miljöpåverkan avser akumelerat kg CO2e, 25 år.			
Omb./tillbygg.Energi* är alternativ med större ingrepp i Borgen klimatskal för att möta dagens energikrav.			
Omb./ tillbygg.* alternativ med måttligt ombyggnation av Borgens klimatskal.			

Energi och klimatberäkningar

Att riva och framför allt bygga nytt ger stor klimatpåverkan vilket visar sig i de tre alternativen, med mest klimatpåverkan att bygga nytt och minst med en måttligt renoverad Borgen med en mindre tillbyggnad. Men över tid ger klimatpåverkan av driften effekt som gör att alternativet med en energirenoverad Borgen med ny mindre tillbyggnad har minst klimatpåverkan räknat i kg COXe.

När det gäller kostnader är skillnaden i investeringen relativt liten men driftkostnaderna skiljer sig år mellan den måttligt renoverade Borgen och de andra två alternativen. Det gör att nuvärden på 25 år är relativt lika på de två energieffektiva alternativen och högst för den måttligt renoverade Borgen.

Kulturmiljö

Dalarnas museum bedömer att byggnaden har vissa kulturhistoriska värden och bör undgå rivning så att byggnaden och dess inneboende kvaliteter tillvaratas. Se även bilaga: Utredning av kulturmiljövärden kyrkskolan, Söderbärke 2022.

Verksamhetens bedömning

Det är ett mycket bättre alternativ med nybyggnation än att göra om Borgen. Vi anser att detta blir en modern skola som möter krav på dagens pedagogik. Vi har även en god överblick över rast ytor för elever i detta förslag. Klassrum är väl anpassade för både nutid och framtid utrymmesmässigt. Även praktiska ämnen har större ytor i detta förslag. Skolan är en byggnad, vilket är en stor fördel för att hålla samman elever och pedagoger.

Detta förslag föredrar både pedagoger och rektorer. Även städ- och kökspersonal får en bra arbetsmiljö.

Lokalvården

Att dela upp verksamheten på tre separata hus skapar stora problem för lokalvården. Förslaget leder till en sämre arbetsmiljö, krångligare logistik och högre kostnader för skolan. Se bilaga: PM Sammanställning förstudie Kyrkskolan rev 2026-09-30. För hela bedömningen.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis bedömer tekniska avdelningen att en komplett nybyggnation av Kyrkskolan i Söderbärke framstår som det mest långsiktigt hållbara och fördelaktiga alternativet ur ett byggnadstekniskt perspektiv. Alternativet att bevara Borgen innebär däremot att kulturhistoriska värden kan bevaras.

En nybyggnation av Kyrkskolan har potential att skapa en modern, funktionell och effektiv lärmiljö. Beslutet är av stor betydelse för Kyrkskolans framtida utformning och för den kommande skolverksamheten i Söderbärke.

Tjänstemans förslag till beslut

1. Kultur- och samhällsbyggnadsnämnden beslutar att inriktningen för det fortsatta arbetet med Kyrkskoleprojektet ska vara nybyggnation av Kyrkskolan. Båda alternativen är möjliga att utföra vilket gör att värdering av de olika perspektiven vägs mot varandra.
2. Kultur- och samhällsbyggnadsnämnden uppdrar åt tekniska avdelningen att utifrån denna inriktning fortsätta arbetet med gestaltning, projektering, kalkyl och tidplan.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2026-09-30
PM Sammanställning förstudie Kyrkskolan rev 2026-09-30
Kyrkskolan kulturmiljövärden kyrkskolan, Söderbärke 2022.
Energi och klimatberäkningar på tre alternativ hösten 2026
Barnkonsekvensanalys
Huvudtidplan Kyrkskolan 26-09-25
Dalarnas museum 2026-04-23
Kyrkskolan Söderbärke PM bef byggnad
Protokollsutdrag Kultur- och samhällsbyggnadsnämnden 2026-05-07 § 44

Tekniska avdelningen
Anders Danielsson
anders.danielsson@smedjebacken.se

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum
2026-09-30

Referens
KSN 2025/00325

Inriktningsbeslut, Kyrkskoleprojektet

Förslag till beslut

1. Kultur- och samhällsbyggnadsnämnden beslutar att inriktningen för det fortsatta arbetet med Kyrkskoleprojektet ska vara nybyggnation av Kyrkskolan. Båda alternativen är möjliga att utföra vilket gör att värdering av de olika perspektiven vägs mot varandra.
2. Kultur- och samhällsbyggnadsnämnden uppdrar åt tekniska avdelningen att utifrån denna inriktning fortsätta arbetet med gestaltning, projektering, kalkyl och tidplan.

Ärendebeskrivning

Tekniska avdelningen har arbetat efter beslutet från 2026-05-07, då Kultur- och samhällsbyggnadsnämnden fattade ett nytt inriktningsbeslut. Projektet fick i uppdrag att ta fram ytterligare alternativ där Borgen behålls och nyttjas för skolverksamhet.

Tre förslag har tagits fram, ett förslag med en sammanlänkad del med nybyggnationen, vilket utgick på grund av att tillkommande korridorer och ett begränsat ljusinsläpp skulle medföra att ytorna inte kan nyttjas på ett bra sätt.

Det andra förslaget är att uppföra en helt fristående nybyggnad som komplementbyggnad till Borgen. Förslaget bedömdes ha bättre förutsättningar för en bra lösning och är det alternativ som projektet har arbetat vidare med.

Det tredje förslaget är en helt ny byggnad enligt tidigare förslag med vissa förändringar av ytorna och funktioner.

Projektet önskar nu ett nytt inriktningsbeslut för kommande arbete med gestaltning, projektering, kalkyl och tidplan.

Förslagen redovisats och jämförs i bilaga, se PM Sammanställning förstudie Kyrkskolan rev 2026-09-30. Underlaget har uppdaterats med nya utredningar för förslagen och ändrade förutsättningar efter flytt av allmänbiblioteket.

Vid en jämförelse av de olika alternativen gör tekniska avdelningen bedömning enligt nedan.

Jämförelse och bedömning mellan alternativen:			
Kriterium	**Nybyggnad**	**Omb./tillbygg.Energi***	**Omb./ tillbygg.***
Beräknad investering	112,5 mkr	113,8 mkr	106,5 mkr
Driftkostnader	Lägre	Lägre	Högre
Funktionell lämplighet	Potentiellt högre	Potentiellt lägre	Potentiellt lägre
Anpassning, framtida behov	Likvärdigt	Likvärdigt	Likvärdigt
Miljöpåverkan *	1150000	975000	1212000
Säkerhet/ trygghet	Potentiellt högre	Potentiellt lägre	Potentiellt lägre
Anpassning till utemiljö	Likvärdigt	Likvärdigt	Likvärdigt
Kulturmiljö	Inget värde	Visst värde	Visst värde
* Miljöpåverkan avser akumelerat kg CO2e, 25 år.			
Omb./tillbygg.Energi* är alternativ med större ingrepp i Borgen klimatskal för att möta dagens energikrav.			
Omb./ tillbygg.* alternativ med måttligt ombyggnation av Borgens klimatskal.			

Energi och klimatberäkningar

Att riva och framför allt bygga nytt ger stor klimatpåverkan vilket visar sig i de tre alternativen, med mest klimatpåverkan att bygga nytt och minst med en måttligt renoverad Borgen med en mindre tillbyggnad. Men över tid ger klimatpåverkan av driften effekt som gör att alternativet med en energirenoverad Borgen med ny mindre tillbyggnad har minst klimatpåverkan räknat i kg CO_2e.

När det gäller kostnader är skillnaden i investeringen relativt liten men driftkostnaderna skiljer sig år mellan den måttligt renoverade Borgen och de andra två alternativen. Det gör att nuvärden på 25 år är relativt lika på de två energieffektiva alternativen och högst för den måttligt renoverade Borgen.

Kulturmiljö

Dalarnas museum bedömer att byggnaden har vissa kulturhistoriska värden och bör undgå rivning så att byggnaden och dess inneboende kvaliteter tillvaratas. Se även bilaga: Utredning av kulturmiljövärden kyrkskolan, Söderbärke 2022.

Verksamhetens bedömning

Det är ett mycket bättre alternativ med nybyggnation än att göra om Borgen. Vi anser att detta blir en modern skola som möter krav på dagens pedagogik. Vi har även en god överblick över rast ytor för elever i detta förslag. Klassrum är väl anpassade för både nutid och framtid utrymmesmässigt. Även praktiska ämnen har större ytor i detta förslag. Skolan är en byggnad, vilket är en stor fördel för att hålla samman elever och pedagoger.

Detta förslag föredrar både pedagoger och rektorer. Även städ- och kökspersonal får en bra arbetsmiljö.

Lokalvården

Att dela upp verksamheten på tre separata hus skapar stora problem för lokalvården. Förslaget leder till en sämre arbetsmiljö, krångligare logistik

och högre kostnader för skolan. Se bilaga: PM Sammanställning förstudie Kyrkskolan rev 2026-09-30. För hela bedömningen.

Sammanfattningsvis bedömer tekniska avdelningen att en komplett nybyggnation av Kyrkskolan i Söderbärke framstår som det mest långsiktigt hållbara och fördelaktiga alternativet ur ett byggnadstekniskt perspektiv. Alternativet att bevara Borgen innebär däremot att kulturhistoriska värden kan bevaras.

En nybyggnation av Kyrkskolan har potential att skapa en modern, funktionell och effektiv lärmiljö. Beslutet är av stor betydelse för Kyrkskolans framtida utformning och för den kommande skolverksamheten i Söderbärke.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2026-09-30
PM Sammanställning förstudie Kyrkskolan rev 2026-09-30
Kyrkskolan kulturmiljövärden kyrkskolan, Söderbärke 2022.
Energi och klimatberäkningar på tre alternativ hösten 2026
Barnkonsekvensanalys
Huvudtidplan Kyrkskolan 26-09-25
Dalarnas museum 2026-04-23
Kyrkskolan Söderbärke PM bef byggnad
Protokollsutdrag Kultur- och samhällsbyggnadsnämnden 2026-05-07 § 44

Anders Danielsson
Avdelningschef Tekniska

Beslutet ska skickas till
Teknisk chef Anders Danielsson
Fastighetschef Leif Kilström
Akten

§ 44

Dnr 2025/00137

Inriktningsbeslut för Kyrkskolan, Söderbärke Kyrkby 8:57

Kultur- och samhällsbyggnadsnämndens beslut

1. Kultur- och samhällsbyggnadsnämnden ändrar planerad byggstart för Kyrkskolan till sommaren 2028.
2. Tekniska avdelningen får i uppdrag att ta fram renoveringsalternativ där Borgen behålls och nyttjas för skolverksamhet.
3. Flera alternativ för bevarande av Borgen ska presenteras för kultur- och samhällsbyggnadsnämnden under hösten 2026.

Ärendebeskrivning

I dagsläget saknas en detaljplan för det område där Kyrkskolan i Söderbärke ligger. Vid diskussioner mellan miljö- och byggavdelningen och tekniska avdelningen om planerad byggnation, har miljö- och byggavdelningen ställt krav på att en detaljplan för området där Kyrkskolan ligger, tas fram. Det gör att planerad byggstart måste senareläggas.

Under medborgardialoger har även framkommit synpunkter på att Borgen bör bevaras. Därför vill nämnden att tekniska kontoret tar fram flera olika alternativ på hur Borgen kan bevaras och användas för skolverksamhet även i framtiden.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2026-04-24

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Lena Johansson
lena.a.johansson@smedjebacken.se

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum
2026-04-24

Referens
KSN 2025/00137

Inriktningsbeslut för Kyrkskolan, Söderbärke Kyrkby 8:57

Förslag till beslut

1. Kultur- och samhällsbyggnadsnämnden ändrar planerad byggstart för Kyrkskolan till sommaren 2028.
2. Tekniska avdelningen får i uppdrag att ta fram renoveringsalternativ där Borgen behålls och nyttjas för skolverksamhet.
3. Flera alternativ för bevarande av Borgen ska presenteras för kultur- och samhällsbyggnadsnämnden under hösten 2026.

Ärendebeskrivning

I dagsläget saknas en detaljplan för det område där Kyrkskolan i Söderbärke ligger. Vid diskussioner mellan miljö- och byggavdelningen och tekniska avdelningen om planerad byggnation, har miljö- och byggavdelningen ställt krav på att en detaljplan för området där Kyrkskolan ligger, tas fram. Det gör att planerad byggstart måste senareläggas.

Under medborgardialoger har även framkommit synpunkter på att Borgen bör bevaras. Därför vill nämnden att tekniska kontoret tar fram flera olika alternativ på hur Borgen kan bevaras och användas för skolverksamhet även i framtiden.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2026-04-24

Lena Johansson
Nämndsekreterare

Beslutet ska skickas till
Tekniska avdelningen
Miljö- och byggavdelningen
Akten

Söderbärke skola
Energi och klimatberäkningar på tre alternativ hösten 2026

Energiexpertis Sverige AB
Vikåkervägen 3 78562 Djurmo

info@energiexpertis.se
www.energiexpertis.se

Sammanfattning

Skolan i Söderbärke står inför en omfattande renovering och en frågeställning angående om befintliga skola ska användas tillsammans med en tillbyggnad eller om man ska bygga helt ny skola. De tre alternativen är

- Borgen genomgår måttlig renovering tillsammans med ny tillbyggnad
- Borgen genomgår en omfattande energirenovering tillsammans med ny tillbyggnad
- Borgen rivs och ny skola byggs

I denna rapport jämförs tre alternativen med utgångspunkt från beräkningar som kan betraktas som storleksordning och peka på effekten av de olika valen i stort.

Faktorer som ingår i jämförelsen är

- Driftsekonomi
- Klimatpåverkan
- Investeringskostnader

Metoden har varit att göra dels energibalansberäkningar i VIP-energi, klimatdeklaration i enlighet med regler om klimatdeklaration samt användandet av storleksordning på investeringskostnader och nuvärdesanalys av driftkostnader.

Sammanfattning

Att riva och framförallt bygga nytt ger stor klimatpåverkan vilket visar sig i de tre alternativen, med mest klimatpåverkan att bygga nytt och minst med en måttligt renoverad Borgen med en mindre tillbyggnad. Men över tid så ger klimatpåverkan av driften effekt som gör att alternativer med en energirenoverad Borgen med ny mindre tillbyggnad har minst klimatpåverkan räknat i kg CO_2e.

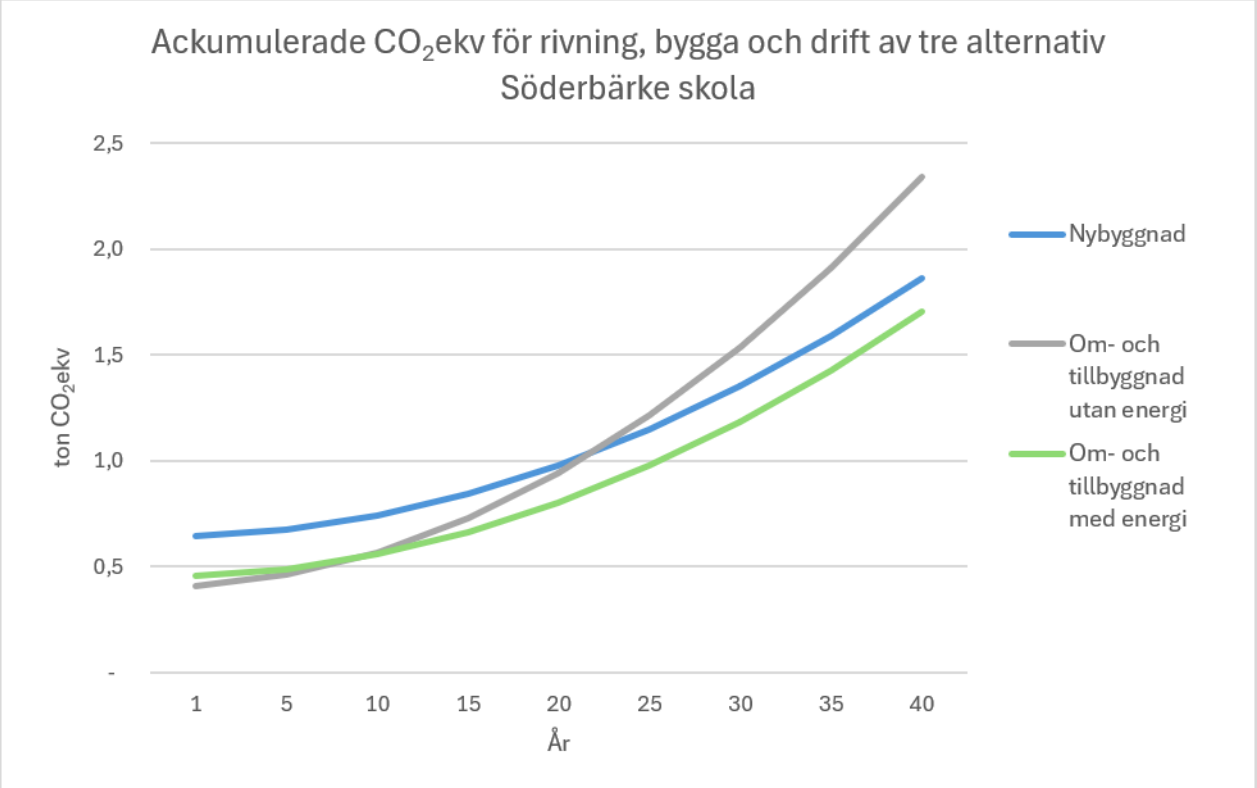
När det gäller kostnader är skillnaden i investeringen relativt liten men driftkostnaderna skiljer sig år mellan den måttligt renoverade Borgen och de andra två alternativen. Det gör att nuvärden på 25 år är relativt lika på de två energieffektiva alternativen och högst för den måttligt renoverade Borgen.

	Nybyggnad	**Om- och Till-byggnad utan nybyggnadskrav energi.**	**Om- och Till-byggnad med energikrav**
Energi och CO_2e			
Primärenergital, kWh/m^2,år	Nybyggnad 48	Borgen 83 Tillbyggnad 51	Borgen 47 Tillbyggnad 51
Summa bygga och riva, kg CO_2e	635 000	396 000	447 000
Summa drift, kg CO_2e/år	7 000	11 000	8 000
Ack år 25 Summa, kg CO_2e	**1 150 000**	**1 212 000**	**975 000**
Kostnader			
Investeringskostnad, kkr Energikostnad, kkr/år	112 500 192	106 500 300	113 800 198
Summa nuvärden, 25 år kkr	**116 300**	**223 400**	**117 700**

Redovisning av resultat från beräkningar.

Tabell 1 Byggnads- och driftrelaterade energi och klimateffekter

	Nybyggnad	**Om- och Till-byggnad utan nybyggnadskrav energi.**	**Om- och Till-byggnad med energikrav**
Byggnader	Riva borgen Ny byggnad ca 2300 m2	Måttlig renovering av Borgen Tillbyggnad ca 1200 m2	Energirenovering av Borgen Tillbyggnad ca 1200 m2
Energi och energirelaterad klimatpåverkan			
Energibehov, kWh/år Värme och varmvatten Fastighetsel	 106 000 22 000	 175 000 25 000	 108 000 24 000
Primärenergital, kWh/m^2,år	Nybyggnad 48	Borgen 83 Tillbyggnad 51	Borgen 47 Tillbyggnad 51
Koldioxid från drift kg CO_2e/år	Fjv 5 900 El 800	Fjv 9 800 El 900	Fjv 6 100 El 900
Byggnadsrelaterad klimatpåverkan			
Rivning Bygga **Summa, kg CO_2e**	32 000 603 000 **635 000**	2 000 40 000+354 000 **396 000**	2 000 91 000+354 000 **447 000**
Drift och byggnadsrelaterad klimatpåverkan ackumulerad över tid			
År 1 Byggnaden Drift Summa, kg CO_2e	 635 000 7 000 642 000	 396 000 11 000 407 000	 447 000 8 000 455 000
Ack år 5 Summa, kg CO_2e	675 000	460 000	489 000
Ack år 25 Summa, kg CO_2e	1 150 000	1 212 000	975 000

Figur 1 diagram med Ackumulerade CO2ekv för rivning, bygga och drift av tre alternativ Söderbärke skola under 55 år

Tabell 2 Byggnads- och driftrelaterade kostnader

	Nybyggnad	**Om- och Till-byggnad utan nybyggnadskrav energi.**	**Om- och Till-byggnad med energikrav**
Byggnader	Riva borgen Ny byggnad ca 2300 m2	Måttlig renovering av Borgen Tillbyggnad ca 1200 m2	Energirenovering av Borgen Tillbyggnad ca 1200 m2
Drift och byggnadsrelaterade kostnader			
Investeringskostnad, kkr	112 500	106 500	113 800
Energikostnad, kkr/år	192	300	198
Summa nuvärden, 25 år kkr	116 300	223 400	117 700

Redovisning av indata, beräknade och antagna värden som ligger till grund för beräkningar

Nedan redovisas utdrag från beräkningsprogrammet samt bedömningar, ingångsvärden och egna beräkningar.

Uppgifter från:

Björn Gustavsson BKBG AB

Underlag :

Dokument: Projekthandling KYRKSKOLAN, SÖDERBÄRKE, SMEDJEBACKENS KOMMUN - 2026-09-04, Fristående tillbyggnad (DOK)

E-post: 2026-09-24 (e-post)
Boverkets förordningar (BEN)

Utförd av:

Petter Börjesson, Energiexpertis Sverige AB, Certifierad energiexpert nr 2376

Förutsättningar, antaganden och kommentarer på använd ingångsvärden för energiberäkningar

PARAMETER	INDATA	KÄLLA	STATUS
GEMENSAM BYGGNADSDATA			
Typ av byggnad	Skola	DOK	SÄKERT
Verksamhet/antal lgh	Bostad	e-post	SÄKERT
BBR	31		SÄKERT
Program/version	VIP-energy 5.0.4		SÄKERT
Ort	Söderbärke	DOK	SÄKERT
Geografisk justeringsfaktor	1,2		SÄKERT
Klimatdata	Klimatdata för Smedjebacken	SMHI 1991-2020	SÄKERT
DVUT [°C]	-16	SMHI 1991-2020	SÄKERT
Medeltemperatur /markmedeltemperatur [°C]	6		SÄKERT
Säkerhetsmarginal			
Vädring	4 kWh/m^2,år beräknat som ökat luftflöde 24h/dygn	BEN	TROLIGT
Värmesystemets reglerförluster	+ 10%, beräknas som +2°C		TROLIGT
Temperaturkrav			
Skola, närvaro [°C]	22	BEN	TROLIGT
KLIMATSKAL			
Lufttäthet [l/s, m² vid ±50Pa]	0,33	Antagen	TROLIGT
Köldbryggor			
Infästning i yttervägg [W/m,K]	0,1		TROLIGT
Ytterhörn vägg [W/m,K]	0,096		TROLIGT
Tak/yttervägg [W/m,K]	0,133		TROLIGT
Botterbjälklag/yttervägg [W/m,K]	0,278		TROLIGT
Mellanbjälklag/yttervägg [W/m,K]	0,078		TROLIGT

PARAMETER	INDATA	KÄLLA	STATUS
Dörrar fönster och solskydd			
Dörrar U-värde [W/m²,K]	1,1	DOK	TROLIGT
Fönster U-värde [W/m²,K]	1,1	DOK	TROLIGT
g-glas [-]	0,55	antaget	TROLIGT
ST-värde [-]	0,50	antaget	TROLIGT
TEKNISKA SYSTEM			
Ventilation			
Typ av ventilation	FTX-roterande, centralt värmeåtervinning vid behov	DOK	SÄKERT
Eftervärme FTX Energislag	FJV		TROLIGT
Inblåsningstemperatur [°C]	Lägst 18		TROLIGT
Drifttider	Skola (h/d/v) 10/5/47	Antagen	TROLIGT
Luftflöde [l/s,m²] , dagtid/natt	1,7/0	Antagen	TROLIGT
SFP vid max flöde [kW/m³/s]	1,5	Antagen	TROLIGT
Fastighetsel fläktar [kWh/m²,år]	7	Antagen	TROLIGT
Temperaturverkningsgrad [%]	ca 75		TROLIGT
Värmesystem			
Energikälla värme och varmvatten	Fjärrvärme	e-post	SÄKERT
Värmesystem	Vattenburet radiatorsystem	e-post	SÄKERT
Fastighetsel pumpar [kWh/m²,år] ca 2% av rumsuppvärmning	1		ANTAGET
Varmvatten			
Tappvarmvatten skola [kWh/m²,år]	2	BEN	TROLIGT
VVC-förluster [kWh/m²,år]	6	Antaget	TROLIGT
Fastighetsel övrig			
Fastighetsel [kWh/m², år], trapphusbelysning och hiss	4	Antaget	TROLIGT
INTERNLASTER			
Verksamhet effekt vid närvaro [W/m²] Verksamhetsel [kWh/m²år]	0,32 32 100%	Antaget	TROLIGT
Närvaro-/drifttider	(h/d/v) 10/5/44		TROLIGT
Värmeavgivning personer [W/pers]	80	BEN	TROLIGT
Antal personer [st]	75	BEN	TROLIGT
PARAMETRAR SOM VARIERAR MELLAN BYGGNADERNA			
Borgen måttligt renoverad **U-värden**			
Yttervägg U-värde [W/m²,K] Put+tegel+puts	0,815	antaget	TROLIGT
Yttertak U-värde [W/m²,K] Medel 250 mm isolering	0,163	antaget	TROLIGT
Källarvägg lättbetong [W/m²,K]	0,579	antaget	TROLIGT
Platta på mark U-värde [W/m²,K] 300 mm isolering	PPM 0-1 m 0,244 PPM 1-6 m 0,154	antaget	TROLIGT

PARAMETER	INDATA	KÄLLA	STATUS
Borgen energirenoverad **U-värden**			
Yttervägg U-värde [W/m²,K] Puts+tegel+200 StoTherm Mineral	0,147	antaget	TROLIGT
Yttertak U-värde [W/m²,K] Medel 350 mm isolering	0,118	antaget	TROLIGT
Källarvägg [W/m²,K] Lättbetong+200 StoTherm Mineral	0,137	antaget	TROLIGT
Platta på mark U-värde [W/m²,K] 300 mm isolering	PPM 0-1 m 0,244 PPM 1-6 m 0,154	antaget	TROLIGT
Tillbyggnad och nybyggnad **U-värden**			
Yttervägg U-värde [W/m²,K] 195+45 mm isolering	0,182	antaget	TROLIGT
Yttertak U-värde [W/m²,K] Medel 500 mm isolering	0,087	antaget	TROLIGT
Platta på mark U-värde [W/m²,K] 300 mm isolering	PPM 0-1 m 0,11 PPM 1-6 m 0,087	antaget	TROLIGT

Förutsättningar, antaganden och kommentarer på använd ingångsvärden för klimatberäkningar för uppförande och rivning

PARAMETER	Uppbyggnad	KÄLLA	STATUS
BORGEN MÅTTLIGT RENOVERAD			
Yttervägg	Puts, lättbetong, puts		
Källarvägg	Puts, betong, puts		
Tak	Trästomme Betongtegel Stenullsisolering		
Fönster	Gamla träkarmar Nya aluminium och träkarmar		
Golv	Platta på mark, betong 100 mm isolering		
Innerväggar	Lättreglar Murverk		
Mellanbjälklag	Betong		
BORGEN ENERGIRENOVERAD			
Yttervägg	Puts, lättbetong, puts 200 mm stenull +putsbärande skiva+puts		
Källarvägg	Puts, betong, puts 200 mm stenull +putsbärande skiva+puts		
Tak	Trästomme Betongtegel		

PARAMETER	Uppbyggnad	KÄLLA	STATUS
	Stenullsisolering		
Fönster	Gamla träkarmar Nya aluminium och träkarmar		
Golv	Platta på mark, betong 100 mm isolering		
Innerväggar	Lättreglar Murverk		
Mellanbjälklag	Betong		
TILLBYGGNAD			
Yttervägg	Gips+OSB+träreglar +fasadtegel		
Tak	Trästomme Plåttak Stenullsisolering		
Fönster	Nya aluminium		
Golv	Platta på mark, betong 300 mm isolering		
Innerväggar	Lättreglar		
Mellanbjälklag	Hålbjälklag, betong		
NYBYGGNAD			
Yttervägg	Gips+OSB+träreglar +fasadtegel		
Tak	Trästomme Plåttak Stenullsisolering		
Fönster	Nya aluminium		
Golv	Platta på mark, betong 300 mm isolering		
Innerväggar	Lättreglar		
Mellanbjälklag	Hålbjälklag, betong		

Ekonomi

Kyrkskolan Budget 2026-09-07

Nybyggnad			á	
Ny Byggnad	2 288	m2	41 000	93 808 000
Rivning uppskattat	1 025	m2	4 500	4 612 500
Rivning Borgen	1 270	m2	4 500	5 715 000
Risk	8	%		8 330 840
Pålning				
				112 466 340

Om- och Till-byggnad utan nybyggnadskrav energi.				
Ny byggnad	1 176	m2	41 000	48 216 000
Ombyggnad	1 270	m2	33 000	41 910 000
Rivning uppskattat	1 025	m2	4 500	4 612 500
Risk nybyggnadsdel	8	%		4 226 280
Risk ombyggnadsdel	18	%		7 543 800
Pålning				
				106 508 580

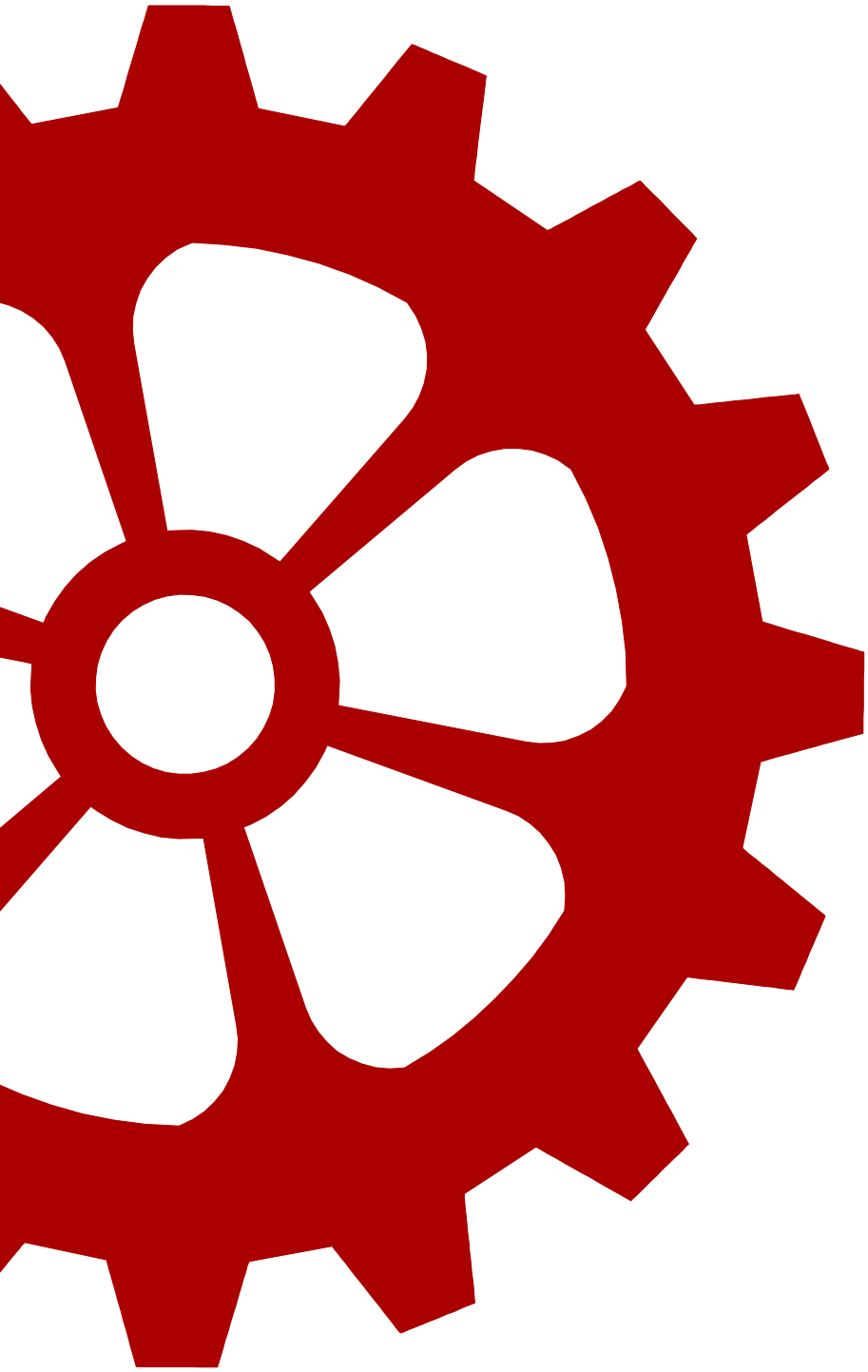
Om- och Till-byggnad med energikrav				
Ny byggnad	1 176	m2	41 000	48 216 000
Ombyggnad	1 270	m2	33 000	41 910 000
Nybyggnadskrav Borgen				6 200 000
Rivning uppskattat	1 025	m2	4 500	4 612 500
Risk nybyggnadsdel	8	%		4 226 280
Risk ombyggnadsdel	18	%		8 659 800
Pålning				
				113 824 580

Databaser och nyckeltal

U-värden har beräknats från antagna konstruktionsdetaljer och dess lamdavärden i VIP-energy

Boverkets klimatdatabas har använts för respektive material och energislags utsläpp av CO_2ekvivalenter

IVLs Rapport B2488 ”Klimatpåverkan från en byggnads hela livscykel” har använts för schablonvärden på rivning.

Sammanställning
Förstudie Kyrkskolan

Upprättad: 2025-01-20 Rev: 2026-09-30

SMEDJEBACKEN
smedjebacken.se

Innehållsförteckning

Sammanfattning 4
Bakgrund 4
Placering 5
Området och Skolan 5
Processen 6
Tidigare utförd förstudie med framtagande av förslag för byggnation. 6
Omarbetade förslag efter reviderat lokalprogram 8
Förslag på utformning av skollokaler och placering i skolbyggnad vid nybyggnation av skolan. 10
Kalkyl, entreprenadkostnader nybyggnation. 12
Förslag vid ombyggnation och tillbyggnad till Borgen. 13
Kalkyl, entreprenadkostnader ombyggnation. 19
Plugga tryggt 20
Utredning av kulturmiljövärden kyrkskolan, Söderbärke 2022 20
Jämförelse mellan alternativen bygga nytt eller renovera 21
Energikrav vid ombyggnation. 22
Säkerhetskrav och teknikval 22
Verksamhetens bedömning 25
Barnkonsekvensanalys, BKA Kyrkskolan 2024. 26
Tidplan. 30
Slutsats från medborgardialoger i Söderbärke. 30
Efter medborgardialog 21 november 2024 i Söderbärke Folkets hus sammanställdes förslag och åsikter enligt slutsats nedan. (Avser tidigare utförande av ombyggnation av Borgen) 27

Slutsats:..... 27
Processbeskrivning..... 27
Bilagor..... 31

Sammanfattning

Kultur och Samhällsbyggnadsnämnden har fått i uppdrag att ta fram en förstudie för projektet Kyrkskolan.

Förstudiens syfte är att utgöra del av beslutsunderlag för beslut för val av ombyggnadsalternativ och kommande beslut för projektet Kyrkskolan.

Förstudien ska visa på följande:

- Förslag på utformning av skollokaler för två alternativ. Nybyggnation alternativ ombyggnation av äldre del kallad Borgen med tillhörande nybyggnation. Skollokalerna ska vara utformade för 170 elever.
- Bedömning kring för- och nackdelar med redogjorda alternativ ur ett verksamhetsperspektiv.
- Tidplan
- Budget för respektive alternativ.

Bakgrund

Kyrkskolans äldre delar i Söderbärke uppfyller inte dagens önskemål för att bedriva god pedagogisk utbildning. Byggnaderna är hårt slitna och har ett stort renoveringsbehov.

Det har tidigare genomförts en förstudie gällande ombyggnation av Kyrkskolan, del av Söderbärke Kyrkby 8:57. Förstudien resulterade både i ny- och ombyggnadsförslag. Se bilaga Kyrkskolan förstudie 221111.

Vid kultur- och samhällsbyggnadsnämndens sammanträde 2024-05-06 beslutade nämnden att utreda förslagen ytterligare (beslut enligt dnr 2024/00165).

För nybyggnationsförslaget fanns önskemål om att anpassa arkitekturen mera till området och se över placeringen på skolgården. För ombyggnadsförslagen önskades ytterligare ett förslag där Borgen behålls och kompletteras med en nybyggnation, men tillåts behålla mer av nuvarande arkitektur. Vidare utredning har genomförts och resulterade i både ett nybyggnadsförslag och ett ombyggnadsförslag med en kompletterande nybyggnad.

I utredningen av ombyggnadsförslaget har en viktig del handlat om Borgens möjliga användningsområden, skick och kulturvärde. Därför finns särskilda avsnitt i detta dokument om Borgens konstruktion, kulturmiljövärde och jämförelse med framtida driftkostnader och miljöpåverkan.

Begränsningar av utförd förstudie.

- Förslag och analys av omkringliggande miljö planeras att utföras i nästa fas.
- Evakueringslokaler under byggtiden ingår inte i förstudien.
- Önskemål om beredskapsåtgärder, ev. kameror och återinrymning och andra säkerhetsåtgärder ingår inte i förstudien.
- Ev. reservkraft ingår inte i förstudien.
- Beräkning av projektbudget. Redovisade kostnader är entreprenadkostnader.
- Yttre miljö, ombyggnation av skolgård ingår inte i uppdraget.

Placering

Utifrån de utredningar som genomförts anses den mest lämpliga placeringen av skolan vara där skolan är placerad idag oavsett om det nybyggnation eller ombyggnation men kompletterande nybyggnad som avses. I arbetet har alternativa placeringar utretts som exempelvis närmare Bärkevägen, på det som idag är fotbollsplan på skolgården eller lokalisering på helt annan plats i Söderbärke. Se bilaga: Förslag om eventuell alternativ placering av skolan.

Området och Skolan

Kyrkskolan i Söderbärke är en mindre mellan- och högstadieskola med ca. 160 elever och med ca. 20 personer i personalstyrkan. Skolområdet ligger angenämt till på en södersluttning ner mot den avlånga och vidsträckta sjön Barken, på det näs som förbinder den östra och västra landmassan. Området har en lång historia som sträcker sig till tidig medeltid och området utgör traktens historiska centralpunkt. Merparten av den historiska bebyggelsen förstördes i en brand vid förra sekelskiftet och den kvarvarande äldre bebyggelsen ligger koncentrerad vid området vid Söderbärke kyrka och vid västra stranden som utgör ortens hembygdsgård.

Eleverna fördelar sig med högstadiets ca. 90 elever i den äldre byggnaden, Hus A, som kallas Borgen och som byggdes 1939. Mellanstadieeleverna finns i en relativt nybyggd skolbyggnad uppförd 2015 som benämns Hus D, där också skolans hemkunskap finns. Kopplat till Borgen fanns en tidigare idrottshall från 1960-talet, Hus B, som byggts om till administrativa lokaler såsom kontor, skolhälsa mm och ortens publika bibliotek finns nu. Sedan tidigare finns matsal med tillagningskök i Hus B.

Borgen och matsalsbyggnaden förbinds med en länk-byggnad, Hus C, från början av 2000-talet och som också utgör högstadieelevernas huvudentré. Matsals- och länkbyggnaden är hårt slitna och har med sin tids byggnadsteknik vad gäller energimässiga krav nått sin byggnadstekniska livslängd och behöver ersättas.

Borgen, Hus A, är även den mycket sliten men är i grunden en mer robust byggnad med putsade ytterväggar i tegel och bjälklag av betong. Byggnaden består av två huvudvåningar med god rumshöjd och bra dagsljus men med det första planet besvärligt till en halv trappa upp.
Byggnaden saknar hiss men har utrustats med trapphiss. Bottenplanet en halv trappa ner är till övriga plan har kompletterats med två utvändiga spiraltrappor för utrymning. Högst upp ligger ett vindsplan med liknande rumsuppbyggnad som huvudplanen men med lägre takhöjd. Trapphuset delar byggnaden i större lärosalsytor mot norr på respektive plan och några mindre lärosalar och en kapprumsdel i den södra delen och har under åren löpande kompletterats med mindre utrymmen och wc efter att behov har uppstått. Lokalerna är mycket trånga för elevantalet och saknar arbetsytor för pedagogerna och det lider stor brist på förråd.

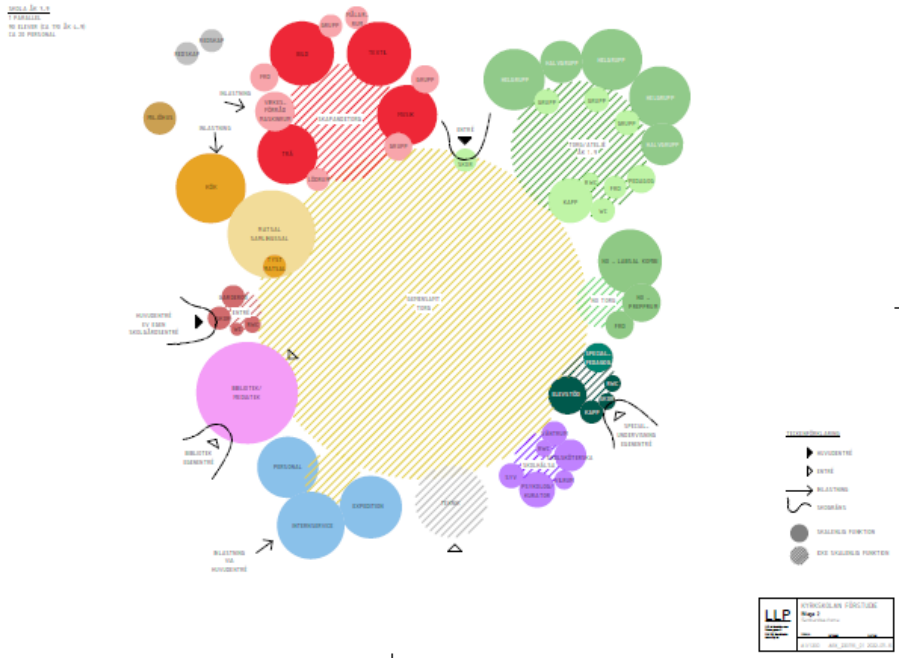
Processen

Arbetet med förstudien inleddes med genomgång av tidigare underlag och ett platsbesök där vi bekantade oss med området och med skolmiljön. Ett lokalprogram togs fram med verksamhetsytor som illustrerades med ett sambandsschema som grafiskt visar skalenliga lokalytor, hur stora de är i förhållande till varandra och hur man idealt skulle vilja att de kopplas till varandra, vilka lokaler som behövde ligga i närheten av entréer och angöring med större transporter. På avstämningsmöten med verksamheterna har projektgruppen diskuterat projektets utveckling och kunnat ge respons på programfrågor och förslag. I projektgruppen ingick skolans rektor och vice rektor, kommunens fastighetschef och tekniska chef, ansvariga och sakkunniga inom kultur och fritid, kostansvarig, park och gata, kommunantikvarie och stadsarkitekt.

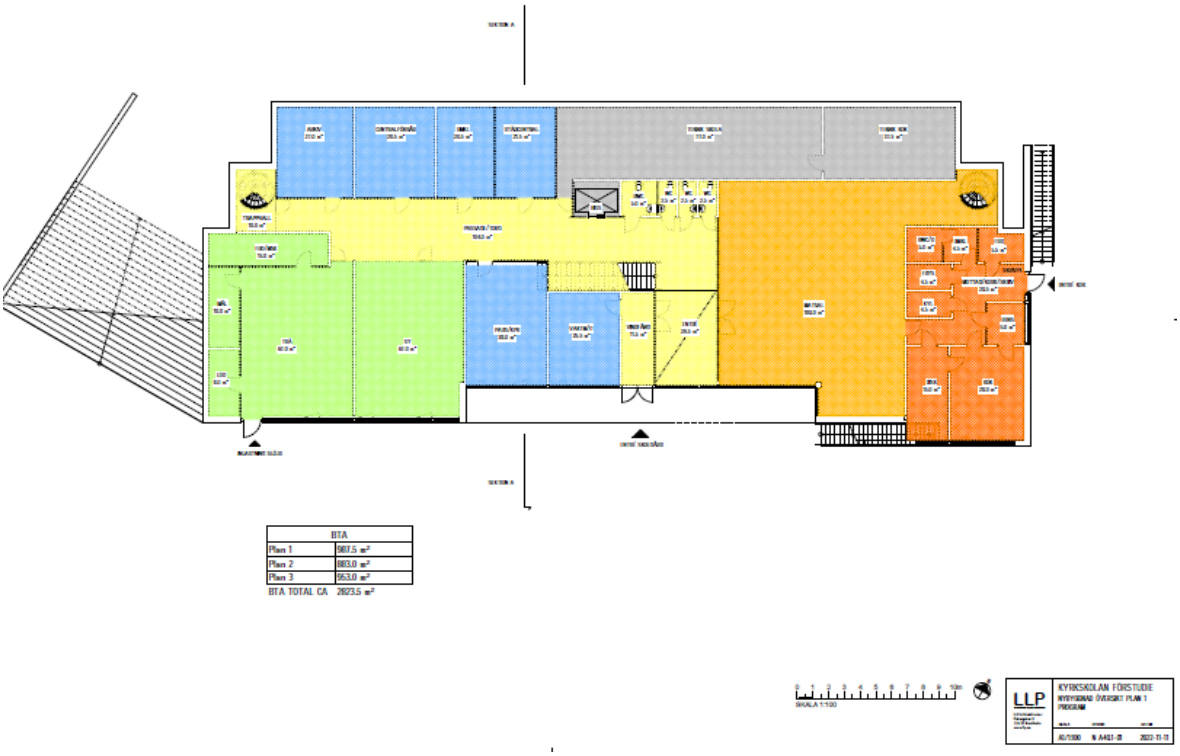
Tidigare utförd förstudie med framtagande av förslag för byggnation.

I förstudien Kyrkskolan förstudie 221111, tog ett nybyggnadsförslag och två ombyggnadsförslag fram. I förstudie upprättades ett lokalprogram, översiktsplaner och förslag till utformning av till- och ombyggnationerna. Se bilaga. Kyrkskolan förstudie 221111

Lokalprogram

Översiktsplan exempel. Se bilaga. Kyrkskolan förstudie 221111

Omarbetade förslag efter reviderat lokalprogram

Beslutsgång:

2024-11-28 Beslutade Kultur- och samhällsbyggnadsnämnden en fortsatt förstudie och framtagande av ytterligare förslag. För förslaget med nybyggnationen, fanns önskemål om ytterligare ett förslag med anpassad arkitektur till området och översyn av placeringen på skolgården.

För ombyggnadsförslagen önskades ytterligare ett förslag där Borgen blir kvar och kompletteras med en nybyggnation där man låter Borgen behålla mer av nuvarande arkitektur.

Se beslut Dnr 2024/00436.

2025-05-06 Beslutade Kultur- och samhällsbyggnadsnämnden ett inriktningsbeslut för fortsatt arbete för nybyggnadsalternativet med framtagning av gestaltning, projektering, kalkyl och tidplan. Se beslut Dnr 2025/00137

2025-09-18 Beslutade Kultur- och samhällsbyggnadsnämnden ett inriktningsbeslut om placering för nybyggnadsalternativet. Se beslut Dnr 2025/00137

2026-05-07 Fattade Kultur- och samhällsbyggnadsnämnden ett nytt inriktningsbeslut där projektet fick i uppdrag att ta fram ytterligare alternativ där Borgen behålls och nyttjas för skolverksamhet.
Se beslut Dnr 2025/00137

<u>Förslagen redovisade efter beslut Dnr: 2025-00137 datum: 2026-05-07</u>

Två nya förslag för om & tillbyggnad där borgen renoveras och ett omarbetat förslag för nybyggnad har tagits fram:

Ett omarbetat nybyggnadsförslag där Borgen rivs, två förslag där Borgen renoveras och kompletteras med en nybyggd del.
Ett av förslagen var med en länkad byggdel. Förslaget utgick då utformningen kommer att innebära för lite ljusinsläpp i den norra gaveln samt att stora ytor kommer att behöva nyttjas till korridor. Det andra förslaget valde projektet att gå vidare med är en ombyggnad av Borgen med en helt fristående tillbyggnad.

Förslagen är utformade efter uppdatering av lokalprogrammet som togs fram i tidigare förstudie. Vid nybyggnadsförslaget rivs Borgen, vilket skapar möjligheter till andra placeringar på skolgården.

För utformning av lokalyta för framtagna förslag se ritningsbilaga, Planritningar, omarbetat förslag.

Förslag och analys för omkringliggande miljö avses att utföras i nästa steg.

Efter ett beslut för något av alternativen, med nybyggnation där Borgen rivs eller förslaget där Borgen renoveras och kompletteras med en fristående nybyggd del. I kommande process finns önskemål om att Borgens arkitektur ska beaktas vid kommande byggnationer.

Nuvarande utformning är endast framtagen för att säkerställa verksamhetens behov av ytor och sambandet mellan ytorna.

I framtaget förslag är ytorna utformade med 16,11 m^2 BTA per elev vid ombyggnation och 15,54 m^2 BTA per elev vid nybyggnation. Vilket är i linje med kommunen övriga skolor. Se tabell. Förslagen är utformade för 170 elever.

Nyckeltal skolor VT - 2017

	Röda Berga	Gula Berga	Vinsbo	Hagge	Kyrkskolan	Vad	Totalt
Antal elever	155	320	195	124	157	88	1,039
Skolgård YA	5,751	22,848	7,080	3,225	8,043	1,639	48,586
BTA	2,902	7,189	3,365	1,652	2,844	1,468	19,420
BRA	2,741	6,692	3,050	1,570	2,537	1,349	17,939
BTA/elev m2	19	22	17	13	18	17	19
BRA/elev m2	18	21	16	13	16	15	17
YA/elev m2	37	71	36	26	51	19	47

För grundskolor talas det om erfarenhetsbaserade riktvärden mellan 11 - 13 m² BTA/elev för F-åk 5 och 13 - 14 m² BTA/elev för åk 6 - 9 vid nyproduktion.

Ombyggnader av äldre grundskolor hamnar oftast högre, 15 - 17 m² BTA/elev för F-åk 5 och 16 - 18 m² BTA/elev för åk 6-9 , men ytan kan variera med 15 - 20% beroende på typ av byggnad.

Förslag på utformning av skollokaler och placering i skolbyggnad vid nybyggnation av skolan.

Nybyggnation, förslag till placering

Vid ombyggnation och rivning av Borgen kan skolans placering på skolgården ytterligare justeras för att kunna nyttja skolgården på bästa sätt.

Plan 1, nybyggnad.

Funktioner:

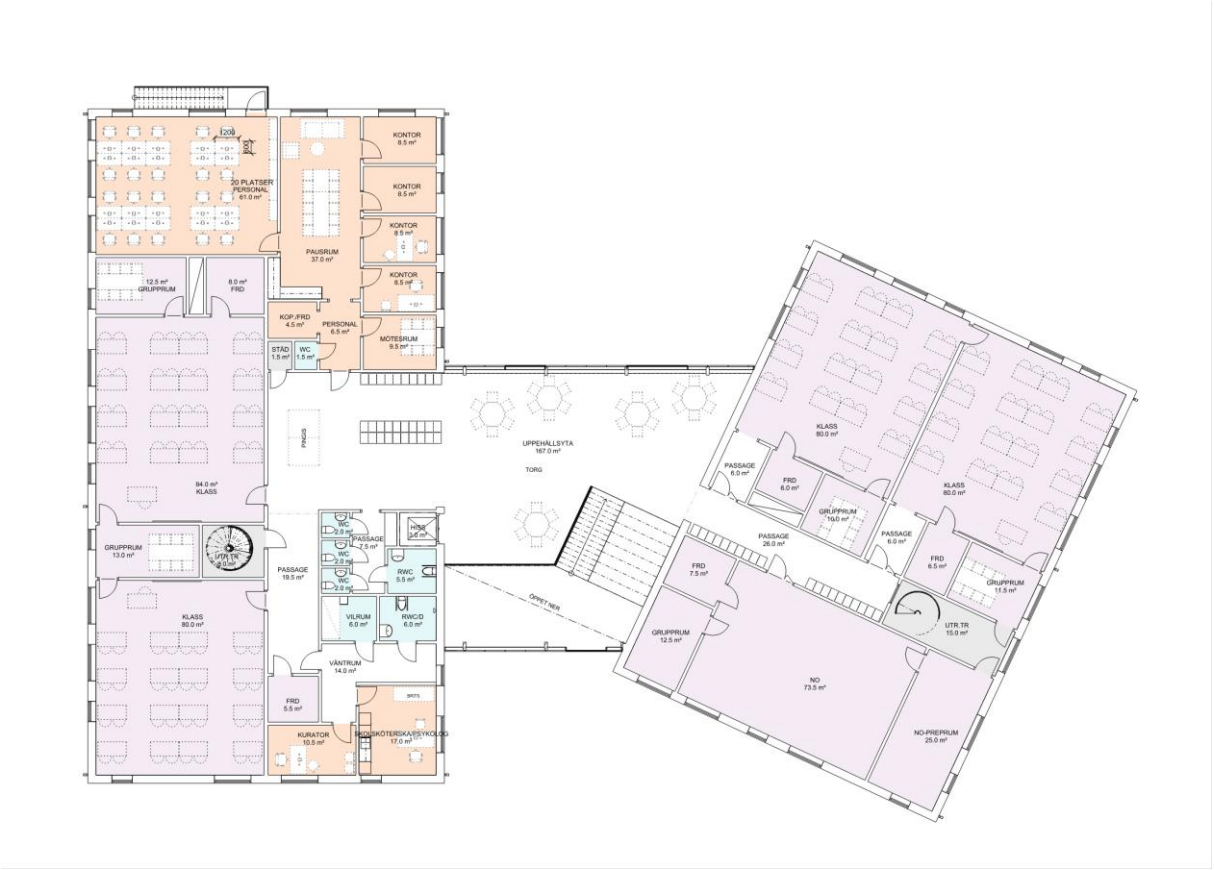
- Kök & Matsal
- Musik
- Textil- & Metall-slöjd
- Elevstöd
- Skolbibliotek
- Café
- Uppehållsytor
- Städcentral
- Undercentral och teknikrum

Plan 2, nybyggnad

Funktioner:

- Exp./ Kontor
- Klassrum
- NO-sal
- Uppehållsytor

Plan 3. Nybyggnad

Funktioner:

- Teknik rum
- Vind/ förråd

Kalkyl, entreprenadkostnader nybyggnation.

Nybyggnadsförslag: enbart byggnad samt återställande av mark 2 meter runt byggnaden.

- Ny byggnad: 94 000 000
- Rivning grovt uppskattad: 4 600 000
- Rivning Borgen grovt uppskattad: 5 700 000

• Risk 8%	8 600 000
• Säkerhet, låsning kameror	Ej beslut
• Eventuell pålning	Utreds i nästa fas.
• Yttre miljö	Utreds i nästa fas.
• Summa:	**112 900 000**

Kostnadsbedömt Q 3 2026.

Ingår inte:

- Övriga projektkostnader, exempelvis evakueringslokaler.
- Yttre miljö
- Eventuell reservkraft, kameror, återinrymning och andra egna ambitioner.

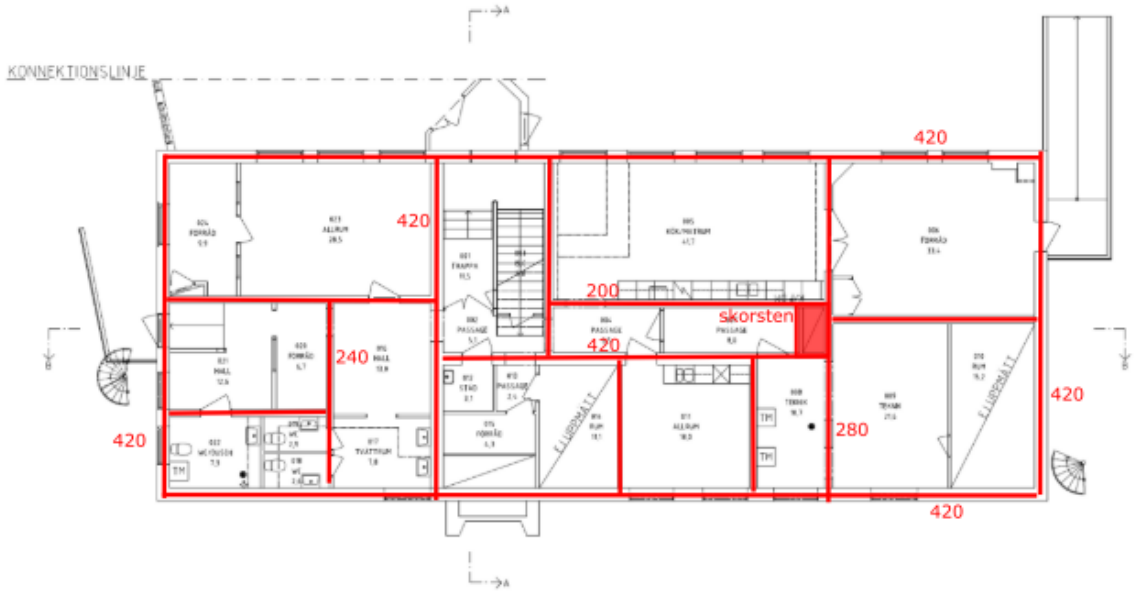
Förslag vid ombyggnation och tillbyggnad till Borgen.

Vid ombyggnation av Borgen planeras den fristående tillbyggnation att placeras delvis på samma ställe som delen som rivs.

PM Redovisning av Borgen statiska uppbyggnad. Begränsar frihetsgraden vid planering av ytor för verksamheten. Se bilaga PM Redovisning av Borgen statiska uppbyggnad,

I figur 1 - 4 visas de bärande väggarna för byggnaden där även uppmätta väggtjocklekar noterats.

Figur 1, Källarvåning, rumshöjd ca 2,5 m

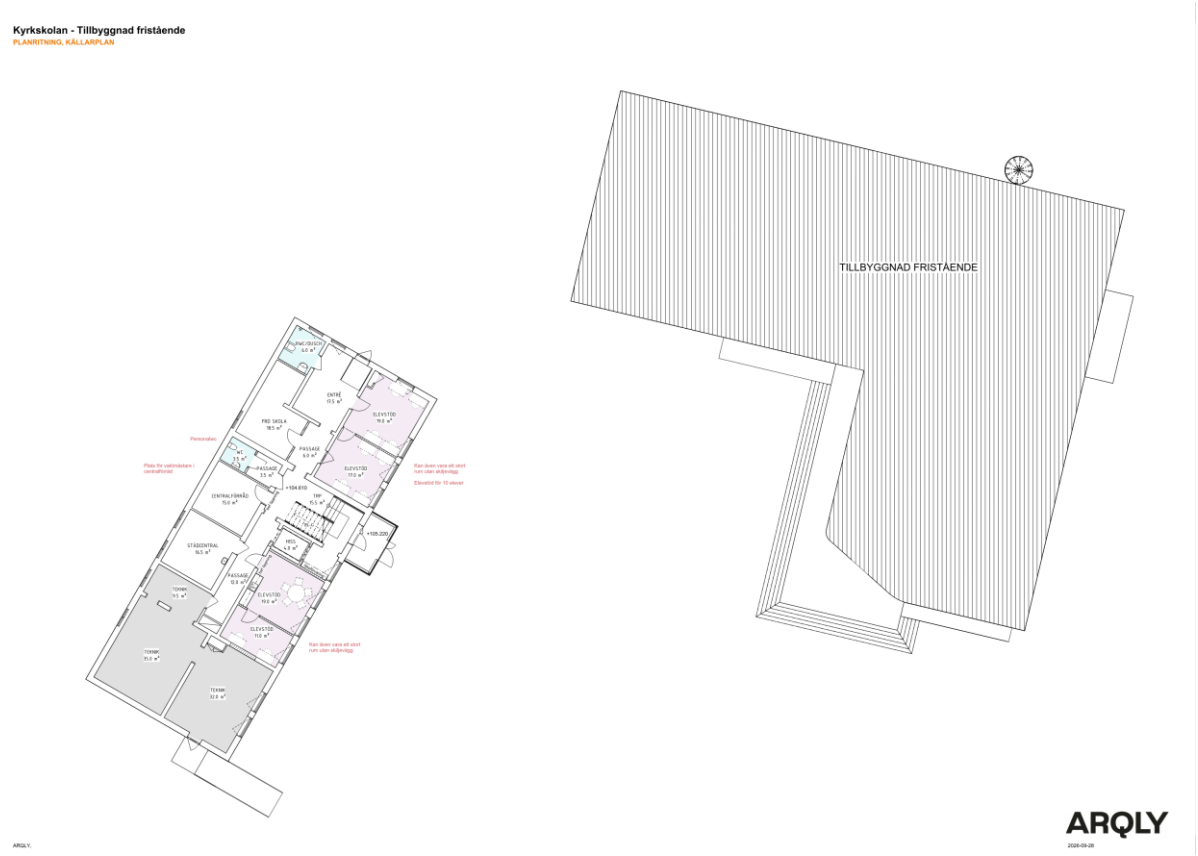
Figur 2, Plan 1, rumshöjd ca 3,5 m

Plan källare, ombyggnad.

Funktion

- Teknik
- Förråd

- Elevstöd
- Städcentral

Plan 1, ombyggnad ny byggnadsdel

Funktion:

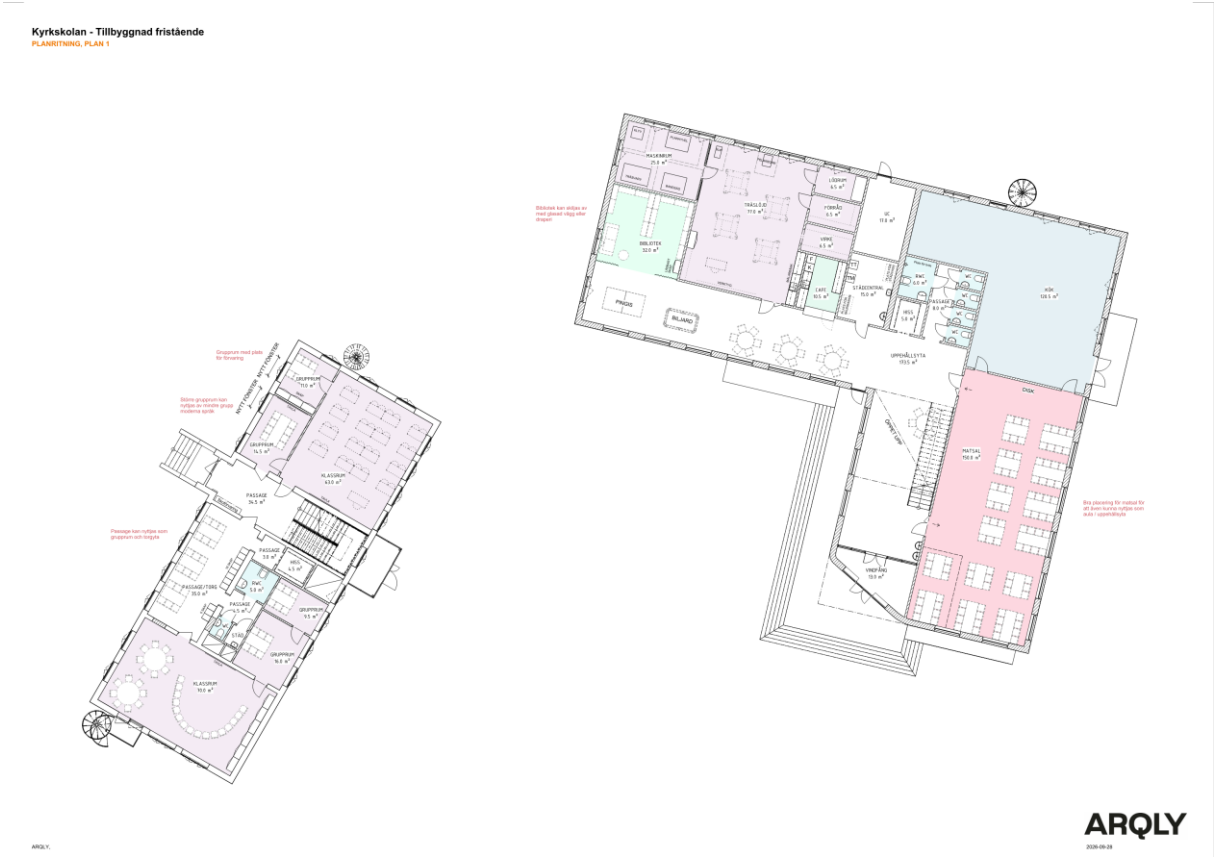
- Skolbibliotek
- Kök & matsal
- Trä & metall-slöjd
- Café
- Torg-yta

Plan 1, ombyggnad Borgen

Funktion:

- Klassrum

- Torg-yta
- Musik

Plan 2, ombyggnad Ny byggnadsdel

Funktion:

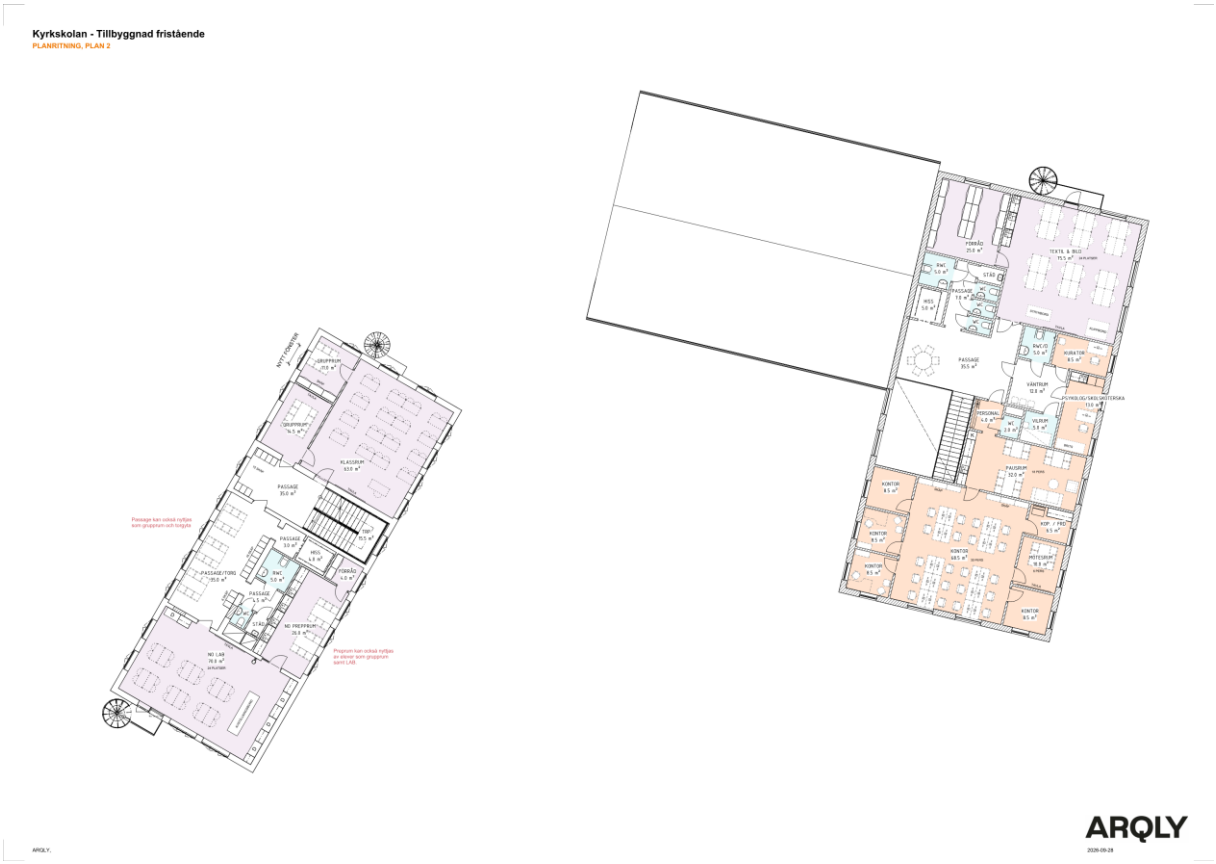
- Exp./ kontor
- Skolsköterska
- Kurator
- SYV
- Textilslöjd, Bild

Plan 2, ombyggnad Borgen

Funktion:

- NO-sal
- Torg-yta

- Klassrum

Plan 3, ombyggnad Ny byggnadsdel

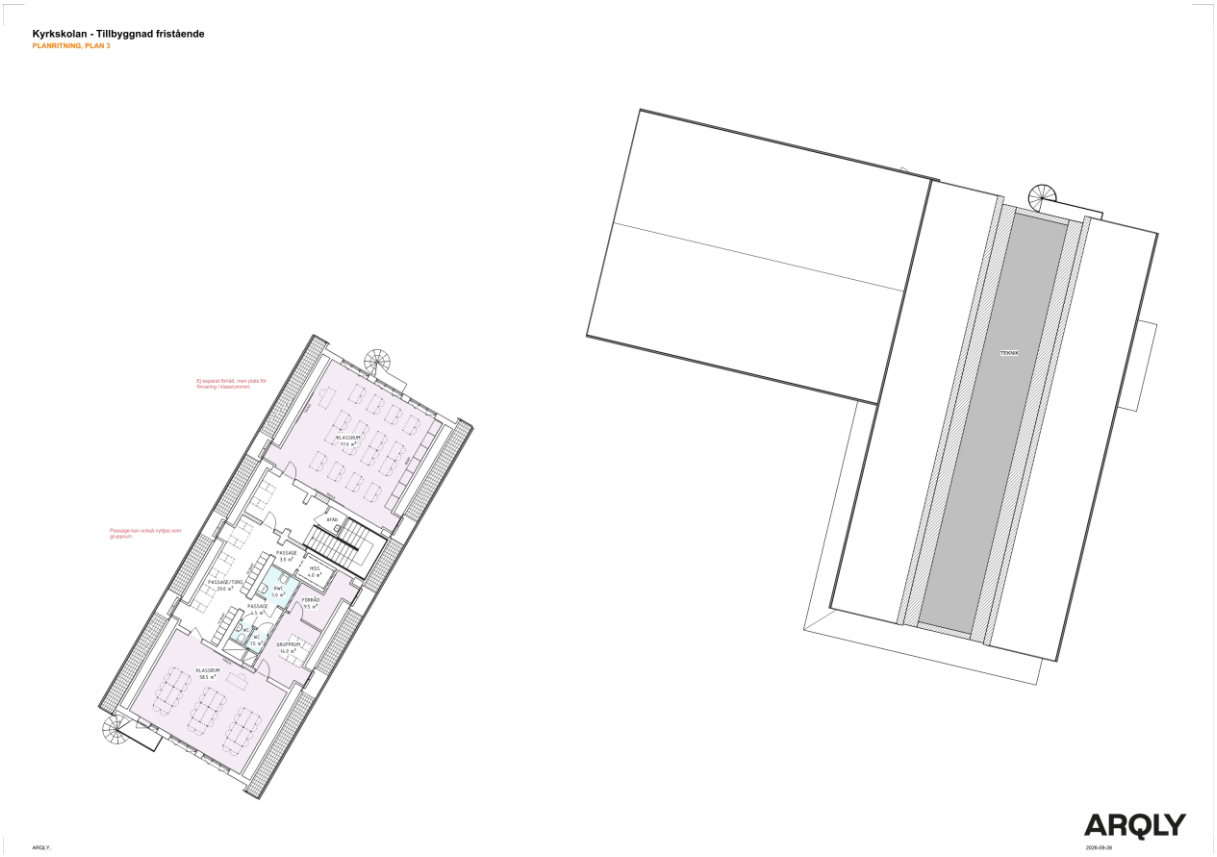
Funktion:

- Fläktrum & förråd

Plan 3, ombyggnad Borgen

Funktion:

- Klassrum

Kalkyl, entreprenadkostnader ombyggnation.

Om- och till-byggnadsförslag: enbart byggnad samt återställande av mark 2 meter runt byggnaden.

• Ny byggnad	48 300 000
• Renovering/ombyggnad Borgen	42 000 000
• Nybyggnadskrav borgen	6 200 000
• Rivning grovt uppskattad:	4 600 000
• Risk nybyggnadsdel 8%	4 200 000
• Risk ombyggnadsdel 18%	8 700 000

• Säkerhet, låsning kameror	Ej beslutad
• Eventuell pålning	Utreds i nästa fas.
• Yttre miljö	Utreds i nästa fas.
• Summa:	114 000 000

Kostnadsbedömt Q 3 2026.

Ingår inte:

- Övriga projektkostnader, exempelvis evakueringslokaler.
- Yttre miljö
- Eventuell reservkraft, kameror, återinrymning och andra egna ambitioner.

Plugga tryggt

Plugga tryggt är ett metodstöd för bland annat utformning av skollokaler. I arbetet med utformning av lokaler och inredning arbetar man för att bygga bort brottslighet och bygga in trygghet. Till exempel:

Bygga bort brottslighet:

Försvåra genomförandet av brott
Göra att brott lättare upptäcks
Göra brott mindre lönsamt
Försvåra bortförklaringar
Ta bort provokativa situationer

Bygga in trygghet:

Skapa överblickbarhet
Förbättra orienterbarheten
Ge förutsättningar för social kontroll
Ge förutsättningar för naturlig kontroll
Skapa en god social miljö

Projektet arbetar och strävar efter att utformningen av lokaler och kommande inredning ska så långt det är möjligt anpassas för att bygga bor brottlighet och bygga in trygghet.

Se även presentation Brottsförebyggande/ANDTS-arbetet

Utredning av kulturmiljövärden kyrkskolan, Söderbärke 2022

Byggnaden Borgen, Kyrkskolans äldsta del, uppfördes 1939 och har kulturhistoriska värden. Den uppfördes i en för samtiden historiserande stil då man valde att efterlikna de gamla bergsmännens mangårdsbyggnader. Man blickade bakåt på ett äldre, lokalt byggnadsskick.

Ett ovanligt uttryck för samtiden. Även Folkets hus i Söderbärke uppfördes med ett sådant stilideal som grund.

Byggnaden har värdebärande egenskaper utvändigt, vilka bland annat består av fönstrens, entrépartiernas och takfallens utformning. Även byggnadens och byggnadselementens proportioner är viktiga för det befintliga kulturhistoriska uttrycket.

För omgivande bebyggelsestruktur, den gamla kyrkbyn, är det av vikt att ta hänsyn till befintligt arkitektoniskt uttryck och befintliga arkitektoniska element (i det geografiska området) i kommande skede. Detta gäller även för nytillkommande byggnadsdelar. Exteriöra element såsom färg och material på tak och fasad, fönster, entrépartier samt proportion rekommenderas ta särskild hänsyn till befintlig bebyggelse för att bevara kvarterets kulturhistoriska värden.

Se rapport: Utredning av kulturmiljövärden kyrkskolan, Söderbärke, 2022.

Jämförelse mellan alternativen bygga nytt eller renovera. Energi och Klimat.

Energi och klimatberäkningar på de tre framtagna alternativen.

Se bilaga: Energi och klimatberäkningar på tre alternativ hösten 2026

Sammanfattning

Skolan i Söderbärke står inför en omfattande renovering och en frågeställning angående om befintliga skola ska användas tillsammans med en tillbyggnad eller om man ska bygga helt ny skola. De tre alternativen är

- Borgen genomgår måttlig renovering tillsammans med ny tillbyggnad
- Borgen genomgår en omfattande energirenovering tillsammans med ny tillbyggnad
- Borgen rivs och ny skola byggs

I denna rapport jämförs tre alternativen med utgångspunkt från beräkningar som kan betraktas som storleksordning och peka på effekten av de olika valen i stort.

Faktorer som ingår i jämförelsen är

- Driftsekonomi
- Klimatpåverkan
- Investeringskostnader

Metoden har varit att göra dels energibalansberäkningar i VIP-energi, klimatdeklaration i enlighet med regler om klimatdeklaration samt användandet av storleksordning på investeringskostnader och nuvärdesanalys av driftkostnader.

Att riva och framförallt bygga nytt ger stor klimatpåverkan vilket visar sig i de tre alternativen, med mest klimatpåverkan att bygga nytt och minst med en måttligt renoverad Borgen med en mindre tillbyggnad. Men över tid så ger klimatpåverkan av driften effekt som gör att alternativet med en energirenoverad Borgen med ny mindre tillbyggnad har minst klimatpåverkan räknat i kg CO_2e.

När det gäller kostnader är skillnaden i investeringen relativt liten men driftkostnaderna skiljer sig år mellan den måttligt renoverade Borgen och de andra två alternativen. Det gör att nuvärden på 25 år är relativt lika på de två energieffektiva alternativen och högst för den måttligt renoverade Borgen.

	Nybyggnad	**Om- och Till-byggnad utan nybyggnadskrav energi.**	**Om- och Till-byggnad med energikrav**
Energi och CO_2e			
Primärenergital, kWh/m^2,år	Nybyggnad 48	Borgen 83 Tillbyggnad 51	Borgen 47 Tillbyggnad 51
Summa bygga och riva, kg CO_2e	635 000	396 000	447 000
Summa drift, kg CO_2e/år	7 000	11 000	8 000
Ack år 25 Summa, kg CO_2e	**1 150 000**	**1 212 000**	**975 000**
Kostnader			
Investeringskostnad, kkr Energikostnad, kkr/år	112 500 192	106 500 300	113 800 198
Summa nuvärden, 25 år kkr	**116 300**	**223 400**	**117 700**

Tabell 1 Byggnads- och driftrelaterade kostnader

	Nybyggnad	**Om- och Till-byggnad utan nybyggnadskrav energi.**	**Om- och Till-byggnad med energikrav**
Byggnader	Riva borgen Ny byggnad ca 2300 m2	Måttlig renovering av Borgen Tillbyggnad ca 1200 m2	Energirenovering av Borgen Tillbyggnad ca 1200 m2
Drift och byggnadsrelaterade kostnader			

	Nybyggnad	Om- och Till-byggnad utan nybyggnadskrav energi.	Om- och Till-byggnad med energikrav
Investeringskostnad, kkr Energikostnad, kkr/år	112 500 192	106 500 300	113 800 198
Summa nuvärden, 25 år kkr	116 300	223 400	117 700

Energikrav vid ombyggnation.

Vid ombyggnation av den äldre delen på skolan, benämnd Borgen, kommer nybyggnadsreglerna gällande energikrav, tillgänglighet, brand mm att gälla även vid ombyggnationen enligt gjorda bedömningar i samråd med Miljö och byggnadskontoret.

Projektet har inte fått något besked från Miljö och Bygg om vilket som väger tyngst gällande förvanskning eller energikrav. Men inriktningen är att sätta människan i centrum.

När man bygger om en äldre byggnad uppstår ofta en konflikt mellan moderna tekniska egenskapskrav (exempelvis tillgänglighet, brandskydd och energieffektivisering) och byggnadens kulturhistoriska värden.

Det finns möjlighet till anpassning och avsteg i PBL så att de tekniska kraven kan anpassas eller att man får göra avsteg om det är nödvändigt för att uppfylla förvanskningskravet.

Förvanskningskravet får å andra sidan inte användas som en generell ursäkt för att hålla en dålig byggnadstandard eller tumma på grundläggande säkerhet, då det är elevers och personals arbetsmiljö.

Säkerhetskrav samt teknikval

Kommunen måste följa skollagens 6 a kap. Säkerhetsarbete i brottsförebyggande syfte.

Lagstiftningen och Skolverkets rekommendationer ställer direkta krav på den tekniska utformningen.

- **Skalskydd och passersystem:** Krav på att kunna begränsa tillträdet för obehöriga när verksamheten pågår.

- **Beredskapsplanering:** Byggnaden bör utformas för att underlätta inrymning och hantering av allvarliga våldssituationer.

- **Kamerabevakning:** Möjlighet till kompletterande kamerabevakning i strategiska utrymmen.

Verksamhetens bedömning

Plus samt minus av nybyggnation samt ombyggnation av Kyrkskolan Borgen

Ombyggnation

Fördelar:

- ”Historisk” byggnad för bygden blir kvar (Borgen)
- Fler biutrymmen gällande förråd, vaktmästarutrymmen samt andra möjligheter att använda små utrymmen i källaren.
- Vissa klassrum, grupprum och förråd kommer att fungera bra.
- Bra med ny del gällande slöjdsalar samt matsal.

Nackdelar:

- Sämre överblick över eleverna gällande kränkningar då lokalerna/elevernas ”hängytor” är utspridda. Detta ger fler rastvakter, vilket vi i uläget har svårt att få till med lärarnas arbetstider, undervisning och planeringstid.
- Inte anpassade lokaler för verksamheten utan utifrån byggnadens konstruktion och bärande väggar (Borgen).
- Trånga passager och genomgångsrum (onödiga ytor)
- Liten elevyta (raster) uppdelad på olika småytor, svårt med överblick över eleverna.
- Två byggnader: inget flöde mellan, 90 elever och personal ska röra sig mellan byggnader, skofri skola?
- Små klassrum som inte är anpassade efter elevantal.
- Elevstödet mörka lokaler.
- Små kontor och inte plats för möten på kontor för rektorer och specialpedagog.
- NO -sal för liten för helklass, vilket ger begränsningar kring hur vi kan nyttja lärarresurs.
- Svårt att möblera någon yta med pingisbord och biljardbord för eleverna, starkt önskemål från eleverna.
- Slöjdlokalerna behöver ligga i anslutning till varandra eftersom de samarbetar mellan slöjdarterna.
- Inget rum för Syv

- Trånga personalytor (arbetsplatser för lärarna)
- Tillbyggnaden är för begränsad i yta för att göra lokalerna ändamålsenliga. Detta leder till att det är oerhört svårt att göra skolan anpassad enligt önskemål gällande pedagogik.

Sammanfattning:

Vi vill att den skola som byggs ska vara väl anpassad till verksamheten och ska vara hållbar i många år framöver, en funktionell och modern skola där lokalerna är anpassade för vår pedagogik. Vi ska inte anpassa pedagogiken efter lokaler.
Vi önskar att det ska finnas personalutrymmen som inte är för trånga då vår förhoppning är att vi ska fortsätta vara en attraktiv skola och arbetsplats, med god arbetsmiljö för elever och personal i Smedjebacken. Personalytorna behöver vara genomtänkta så att arbetsplatserna är funktionella och lärarna har möjlighet att ha sitt material för planering av undervisningen.
Vi har i nuläget ett gott rykte och vi vill fortsättningsvis vara attraktiva och kunna erbjuda elever från närliggande kommuner vår skola. Det genererar intäkter för kommunen.
Vi vill även kunna locka personal från närliggande kommuner för kompetensförsörjning.
Viktigt att vi inte bygger för litet så att det blir problem framåt om vi får fler elever. Klassrummen med tillhörande grupprum behöver vara rymliga så att vi får plats med 30 elever i dem utan att det blir för trångt, med möjlighet att dela upp eleverna.

De vi har som störst önskemål är:

1) Anpassade klassrum som storleksmässigt täcker våra behov med stora klasser och tillhörande grupprum. I ombyggnadsförslaget är klassrumsstorlek som dessa är idag i Borgen vilket inte leder till en förbättrad arbetsmiljö för lärare och elever, utan det blir trångt. Vi anser att man behöver se över den nybyggda delen för att skapa fler klassrum med större ytor. Över lag är flera ytor för små.

2) Elevernas rastytor är mer sammanhängande. Detta av flera skäl. Vi behöver få plats med aktiviteter som pingis, biljard och annat för att våra elever ska ha sysselsättning på raster. Vi kommer behöva fler lärare som övervakar olika rastytor. Detta kan leda till mycket rastvakt för vår personal samt fler kränkningsärenden eftersom vissa ytor blir oövervakade. Även otrygga elever.

3) Byggnaderna behöver länkas samman för att vi ska ha en hållbar arbetsmiljö för elever och personal. Skofri skola ger en bättre arbetsmiljö för alla. Tillgänglighet är viktigt!

Nybyggnation

Fördelar:

- Mer sammanhängande ytor där både personal och elever har närhet till ytorna.
- Bättre flöde och överblick över eleverna gällande kränkningar.
- Bättre pedagogiskt anpassad (modern).
- Elevstöd har egen ingång för elever med särskilda behov, ljusa lokaler.
- Bra anpassad med grupprum, förråd och klassrum.
- Bra storlek på klassrummen
- Lättillgängliga lokaler
- God överblick över skolan som helhet

Nackdelar:

- Skohallen för liten
- Lite trånga personalytor
- Trånga övriga ytor för expedition, kopiering, m.m.

Sammanfattning för båda alternativen:

Detta är ett mycket bättre alternativ än att göra om Borgen. Vi anser att detta blir en modern skola som möter krav på dagens pedagogik. Vi har även en god överblick över rastytor för elever i detta förslag. Klassrum är väl anpassade för både nutid och framtid utrymmesmässigt. Även praktiska ämnen har större ytor i detta förslag. Skolan är en byggnad, vilket är en stor fördel för att hålla samman elever och pedagoger.
Detta förslag föredrar både pedagoger och rektorer. Även städ- och kökspersonal får en bra arbetsmiljö i detta förslag.

Yttrande från lokalvården: Konsekvensanalys för tre separata byggnader på Kyrkskolan

Att dela upp verksamheten på tre separata hus skapar stora problem för lokalvården. Förslaget leder till en sämre arbetsmiljö, krångligare logistik och högre kostnader för skolan.

- **Transporter utomhus:** Förbrukningsmaterial som toalettpapper, handdukar och kemikalier måste köras med säckkärra mellan husen 1–2 gånger i veckan. Vintertid blir detta arbete extra tungt och slitsamt.
- **Tvätthantering:** Använda och rena moppar och dukar måste bäras eller köras utomhus till och från tvättstugan varje dag, oavsett väder.
- **Svårt att hålla ordning på lagret:** När materialet sprids ut i flera olika byggnader blir det svårt att ha överblick. Det ökar risken för både felbeställningar och att materialet tar slut.
- **Tid försvinner i förflyttningar:** Tiden det tar att gå mellan husen gör att skolan får betala för tid som inte läggs på faktisk städning.

- **Smutsigare lokaler:** När elever ska förflytta sig mellan olika hus kommer smuts dras in mer än om det var samma hus.

Varje byggnad måste ha ett eget fullstort städförråd.

- Minst 13 m² om tvättmaskin saknas.
- Minst 15 m² om tvättmaskin ska installeras.
- Stor golvbrunn (ca 50x80 cm) krävs i samtliga förråd.

Eftersom byggnaderna är separerade går det inte att dela på utrustningen. Det krävs därför en tredubbel uppsättning av maskiner och städredskap.

Prognos över antal elever i Kyrkskolan

Kyrkskolan

Årskurs	Födda år	Elever i dagsläget
F-klass	2020	23
År 1	2019	20
År 2	2018	29
År 3	2017	30
År 4	2016	28
År 5	2015	27
År 6	2014	21
År 7	2013	20
År 8	2012	33
År 9	2011	23

År	26/27	27/28	28/29	29/30	30/31	31/32	32/33
F	23	27	28	25	26	23	28
1	20	23	27	28	25	26	23
2	29	20	23	27	28	25	26
3	30	29	20	23	27	28	25
Summa Vad	102	99	98	103	106	102	102
4	28	30	29	20	23	27	28
5	27	28	30	29	20	23	27
6	21	27	28	30	29	20	23
7	20	21	27	28	30	29	20
8	33	20	21	27	28	30	29
9	23	33	20	21	27	28	30
Summa Kyrkskolan	152	159	155	155	157	157	157
Totalt	254	258	253	258	263	259	259

Barnkonsekvensanalys, BKA Kyrkskolan, Datum 260923.

Ny fördjupad barnkonsekvensanalys har utförts av Fritidschef och Projektgrupp under september 2026. Se bilagor

Artiklar att beakta i Barnkonventionen:

2) Alla barn har samma rättigheter och lika värde.
3) Barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn.
6) Alla barn har rätt till liv och utveckling.
12) Alla barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad.

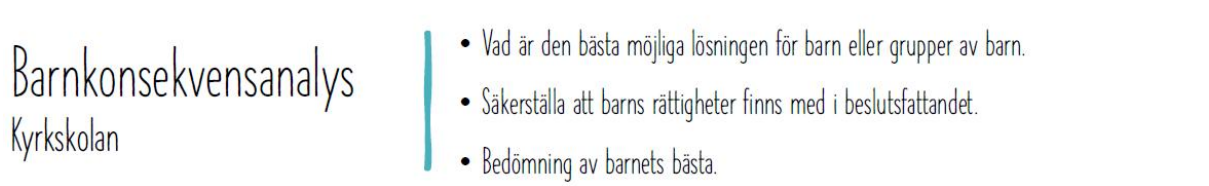
Samt artikel 13, 23, 28, 29 och 31.

Information, dialog och workshop med barn och unga utfördes av Fritidschef och Projektledare i samband med elevråds- och Skol-IF möte i Kyrkskolan 241105. Representanter för Åk 7 – 9, elevråd och Skol-IF deltog.

Information har tilldelats vårdnadshavare vid föräldramöten och klassmöten. Lärare och övrig skolpersonal har under projekttiden informerats löpande. Rektorer och projektgruppen har samlat in och sammanställt inkommande synpunkter.

Sammanställning, analys och bedömning – se bilaga

Tidplan.

Se bilaga Tidplan.

Slutsats från medborgardialog i Söderbärke.

Efter medborgardialog 21 november 2024 i Söderbärke Folkets hus sammanställdes förslag och åsikter enligt slutsats nedan.

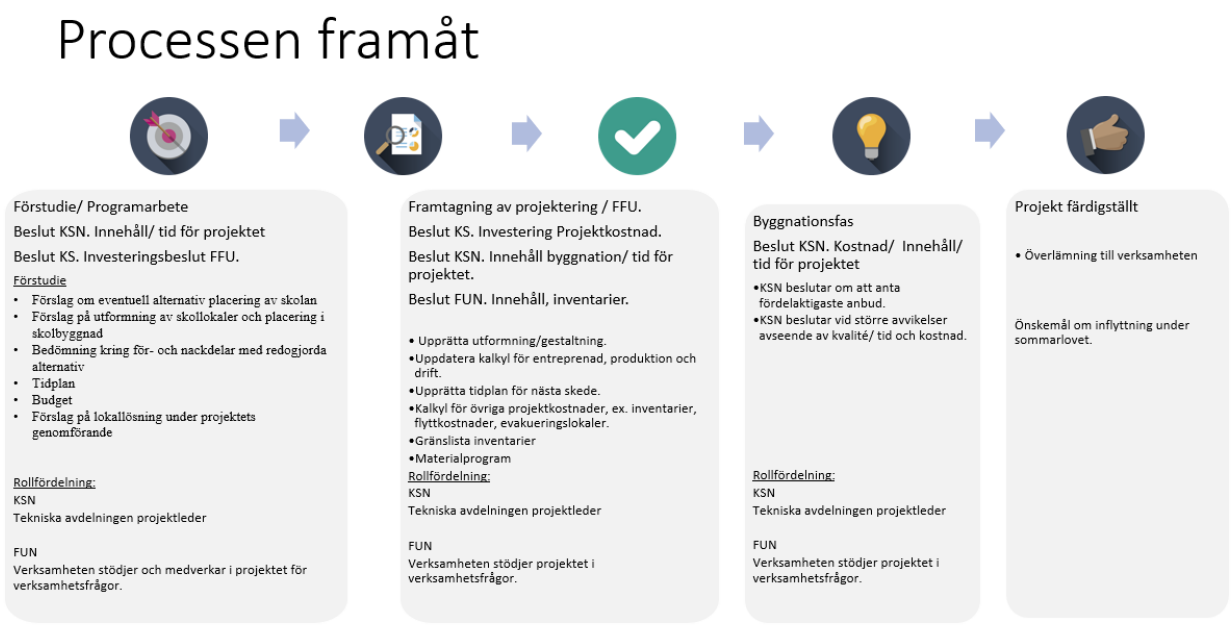
Slutsats:

Majoriteten av förslagen och åsikterna från medborgarna pekar mot en vilja att riva och bygga en ny skolbyggnad som möter dagens och framtidens behov. De som vill bevara Borgen lyfter fram byggnadens historiska värde och föreslår modernisering snarare än rivning. Beslutet bör balansera samhällsekonomiska överväganden och respekt för lokala kulturvärden.

Dialogturné våren 26, Söderbärke 26-03-26

Synpunkterna från Söderbärke kretsar till stor del kring den pågående processen för Borgen och den nya skolan. Borgen återkommer i flera kommentarer, där deltagare uttrycker att byggnaden bör bevaras. Synpunkterna kopplas också till kulturmiljön i Söderbärke, och det framförs önskemål om att kulturmiljöperspektivet ska beaktas i processen. Ett kulturmiljöprogram nämns särskilt.

Processbeskrivning

Bilagor

Bilaga 1 - Förslag om eventuell alternativ placering av skolan
Bilaga 2 - Utredning av kulturmiljövärden kyrkskolan, Söderbärke 2022
Bilaga 3 - Brottsförebyggande/ANDTS-arbetet
Bilaga 4 - Energi och klimatberäkningar på tre alternativ hösten 2026
Bilaga 5 – Kyrkskolan förstudie 221111. Inkl. bilagor
Bilaga 6 – PM Redovisning av Borgen statiska uppbyggnad
Bilaga 7 – BKA Kyrkskolan 2026. Inkl. bilagor
Bilaga 8 – Tidplan rev 2026-09-25 Rev för byggstart 2028 inkl ev Länsstyrelsen

SMEDJEBACKEN

Preliminär Byggprocess tidplan ROT Kyrkskolan, Söderbärke

Tidplan reviderad: 2026-06-24

Upprättad av: Björn Gustavsson

Projekt: Kyrkskolan, Söderbärke

			År 2025												År 2026												År 2027												År 2028												År 2029											
Process	**Litt**	**Tidsåtgång**	Jan	Febr	Mar	Apr	Maj	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Dec	Jan	Febr	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Dec	Jan	Febr	Mars	April	Maj	Jun	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Dec	Jan	Febr	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Jan	Febr	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Programskede	**1**																																																																				
Steg 1 Framtagning underlag verksamheter	1.1																																																																				
Steg 2 Framtagning underlag förslagshandlingar	1.2																																																																				
Fastställande av projekthandlingar-, kalkyl	1.3																																																																				
Politiskt beslut för detaljprojektering/ pengar	1.3																																																																				
Detaljplan	**2**																																																																				
Detaljplan för området	1.1																																																																			
Detaljprojektering FFU	**2**																																																																			
Framtagning detaljprojektering	2.1																																																																			
Framtagning Bygglovshandlingar	2.2																																																																			
Bygglovshantering	2.3																																																																			
Anbudsskede	**3**																																																																			
Anbudstid	3.1																																																																			
Utvärdering, tilldelning anbudsgivare, överklagandetid	3.2																																																																			
Beslut om genomförande kontroll ekonomi	3.3																																																																			
Kontraktskrivning	3.4																																																																		
Entreprenadskede Totalentreprenad	**4**																																																																		
Rivnings- demonteringsarbeten	4.1																																																																		
Etablering byggentreprenör	4.2																																																																		
Framtagning bygghandlingar	4.3																																																																		
Byggtid	4.4																																																																		
Samordnad driftprovning/relationshandlingar	4.5																																																																		
Slutbesiktning/Slutbevis	4.6																																																																		
Idrifttagning, inflytt, överlämnande till D/F	**5**																																																																		
Inflytt för verksamheten	5.1																																																																			
Efterjusteringar, efterkontroller, injusteringkorr	5.2																																																																		
Överlämnandemöte, drift,förvaltn. o verksamhet	5.3																																																																		

SMEDJEBACKEN
smedjebacken.se

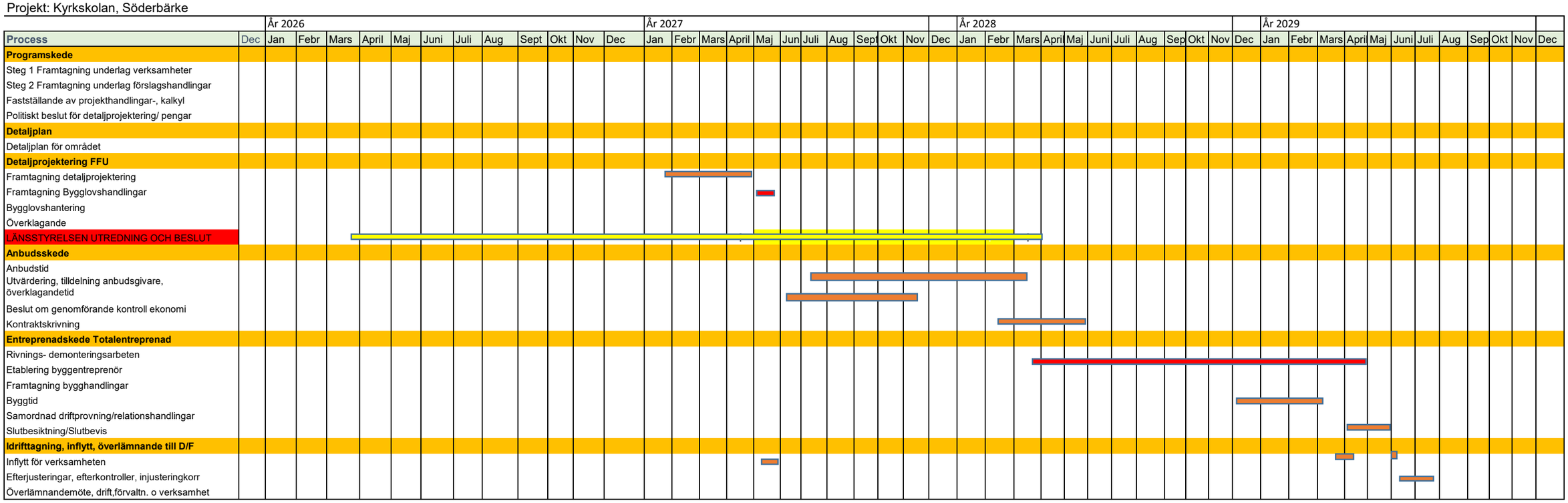
Preliminär Byggprocess tidplan ROT Kyrkskolan, Söderbärke

Tidplan reviderad: 2026-09-25

Byggstart 2028

Upprättad av: Björn Gustavsson

Projekt: Kyrkskolan, Söderbärke

SMEDJEBACKEN

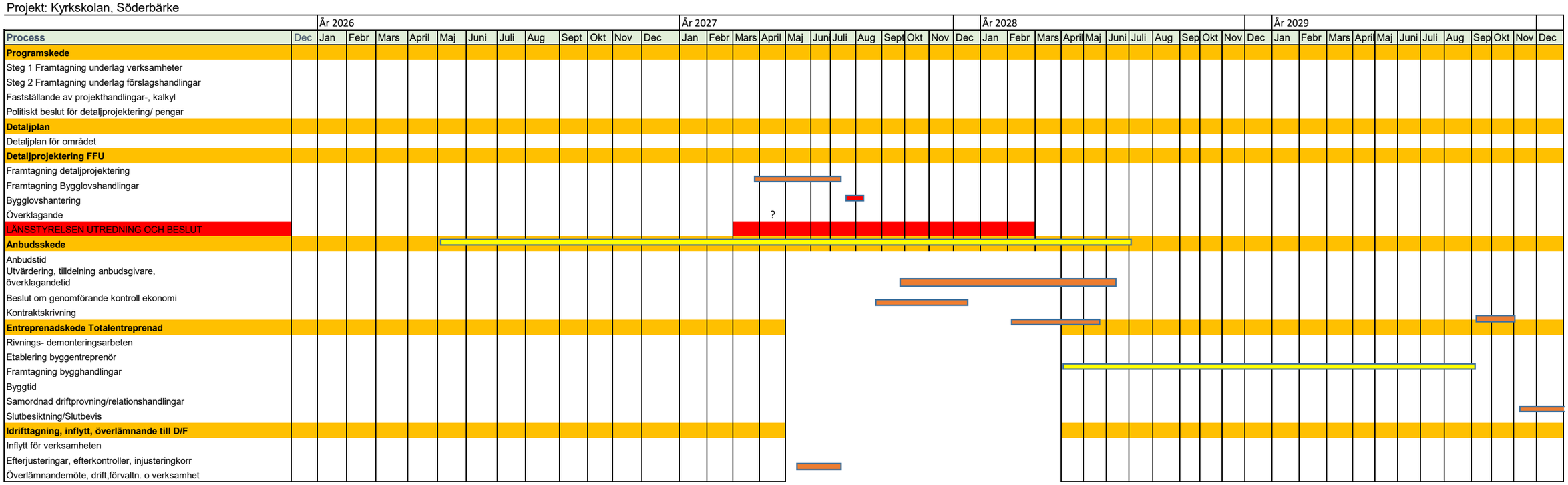
Preliminär Byggprocess tidplan ROT Kyrkskolan, Söderbärke

Tidplan reviderad: 2026-09-16

Förvanskningsgranskning av Länsstyrelsen

Upprättad av: Björn Gustavsson

Projekt: Kyrkskolan, Söderbärke

SMEDJEBACKEN
smedjebacken.se

2026-09-29

Barnkonsekvensanalys (BKA) utifrån Workshop Kyrkskolan, Söderbärke Åk 7-9 260923

Sammanställd av Siw Östlund, Fritidschef, Smedjebackens kommun **260929**

Årskurser 7 – 9 Kyrkskolan, (var årskurs för sig) fick träffa Rektor, Fredrik Hedlund och Bitr. Fritidschef, Andreas Östby för information, dialog och workshop. Det framfördes en kort powerpointpresentation om vilka vi var, varför vi gör barnkonsekvensanalysen och hur den kommer att gå till.

Årskurserna delades in i mindre grupper för att titta på ritningar över de två ritningsalternativ som tagits fram samt prata kring frågeställningarna om vad som är bra och mindre bra med respektive förslag samt även synpunkter på vad en tillfällig flytt till Stegelbacken skulle innebära. Fredrik och Andreas ambulerade mellan grupperna för att förklara, lyssna och diskutera deras funderingar, synpunkter och svar. Grupperna var engagerade och visade nyfikenhet på ritningarna och kom med bra argument som svar till frågeställningarna. Fredrik samlade sedan in allt material för sammanställning utförd av Siw Östlund, Fritidschef.

Workshopen visar att barn och unga i Söderbärke har ett behov av en modern, funktionell och trivsam skolmiljö. De vill att vuxna ska lyssna på elever och personal eftersom det är dem vistas i skolan varje dag och har erfarenhet av hur lokalerna fungerar i praktiken.

Eleverna är positiva till nybyggnation och lyfter särskilt fram större klassrum, bättre ventilation och ljudmiljö samt att slippa förflytta sig mellan olika byggnader. Det framkommer bl.a. önskemål om större klassrum och fler ytor för raster inomhus och utomhus, fler sittplatser (uppdelade på mindre grupper), bättre och ljudisolerade toaletter, fräschare matsal och bättre ytor för idrott.

Den fysiska skolmiljön har stor betydelse för elevernas upplevelse av trygghet och trivsel. Flera elever uppger att de känner sig trygga i exempelvis elevhallen, idrottshallen och vid musiken. Samtidigt framkommer det att vissa delar av skolan upplevs som otrygga framför allt vid toaletter, duschar och omklädningsrum. Även vissa undervisningsmiljöer nämns som otrygga, där spanskasalen är en av dem.

På frågorna kring en eventuell evakuering till Stegelbacken väcker det en oro kring längre resvägar, mer bussåkande, tidigare morgnar, längre skoldagar och minskad fritid. Eleverna ser få fördelar med alternativet, även om närheten till exempelvis bibliotek och aktiviteter i Smedjebacken nämns som fördelar.

Vid planering av ombyggnation/nybyggnation och eventuell evakuering bör konsekvenserna för elevernas *hela* vardag beaktas, resvägar, skoldagens längd och möjligheten till fritid. Elevernas synpunkter bör även fortsättningsvis vara en del av planeringsprocessen, så att deras erfarenheter och behov kan påverka den fortsatta utformningen av skolan.

SMEDJEBACKEN
smedjebacken.se

2026-09-29

Sammanställning Workshop Barnkonsekvensanalys 260923
Ombyggnation/Nybyggnation Kyrkskolan Söderbärke Åk. 7-9

Svar utifrån ritningarna

Vad tycker ni är bra med förslaget?

- Att de två delarna av byggnaderna sitter ihop, så att man slipper springa emellan.
- Det blir mer ytor.
- Det är bra med flera våningar, så att man slipper gå upp och ner.
- Bättre ventilation.
- Fräscht.
- Den nya skolan-är bättre.
- Vi vill ha större klassrum
- Det blir mer plats.
- Det blir en ny byggnad, vilket vi känner är bättre.
- Det känns bättre och bättre med tiden.
- Ventilation.
- Vi tycker den här man river borgen är bäst eftersom vi tycker att luften här är jättedålig.
- Det är nästan dyrare att renovera, vi tycker att det är problem att gå mellan byggnader.
- Att det blir en ny skola.
- Det blir bättre ljud.
- Vi vill riva Borgen och ha en stor byggnad.
- Vi tycker om förslaget tillbyggnad fristående, för att den är större och fräschare och den har bra yta.
- Vi tycker att det måste finnas en jumpasal bredvid skolan.
- Vi vill också ha en större plats och vara på när vi har rast.
- Det kan vara rörigt om man inte har stor plan.
- Det blir bra med en större skola för att klasserna under är väldigt stora.
- Man behöver inte gå från byggnad till byggnad.
- Gillar designen.
- Nybyggnad: allt kommer bli modernare och fräschare, bra att byggnaderna sitter ihop.
- Bra med vilorum och café.
- Bra med café, fler toaletter och hiss.
- Vi vill helst ha en nybyggnad för att de ska bli som bra och modernare som möjligt.
- Mer grönytor.
- Det är bättre med fotbollsplanen här och skolan vid gamla fotbollsplanen.
- Fotbollsplan med gräs.
- Bättre idrottsytor.
- Bättre material.
- Bättre lärstudio.
- Att klassrummen är stora och luften Bättre luft.
- Jag tycker att det blir bra med en ny skola.
- Jag tycker att det blir bra med bättre ventilation.
- Mer utrymme för klassrum, större matsal.
- Byggnad två är lite isolerat från mellanstadiet.
- Det blir bättre lokaler.
- Mer plats för elever.

Svar utifrån ritningarna, forts.

Vad är mindre bra med förslaget?

- Att på plan två ligger det två klassrum bredvid varann för att det kan bli högljutt.
- Att man måste gå i Smedjebacken.
- Det här man inte river är dåligt för man måste gå ute och det tar lång tid att renovera om borgen.
- Dyrt och onödigt att gå mellan två byggnader.
- Ingenting.
- Förslaget med två hus.
- Som vi sa på första – man behöver större uppehållsplan.
- Tar lång tid att bygga.
- Nybyggnad: att träslöjden blir så nära matsalen. Kommer bli stökigt när man äter.
- Mötesrummet är så nära uppehållsytan, de som har möte kommer bli störda.
- Ombyggnad: Det kommer bli svårt att bygga om. Det är mögel lite överallt och massa klotter på väggar.
- Det är två byggnader bredvid varandra.
- Det blir en för liten rastyta man har att vara på.
- Vi vill ha en ny skola.
- Det kommer ta tid för att bygga om det.
- Det blir trångt.
- Det finns inte tillräckligt med [oläsligt].
- Att man måste gå mellan olika delar.
- Ta bort Borgen, det blir för mycket platser att gå mellan skolan från skåp till lektionerna.
- Borgen betyder mycket för folket här i Söderbärke.
- Det finns inte tillräckligt med uppehållsplatser.

Vilka förändringar skulle ni vilja se om ni fick önska?

- En större skolgård.
- Rena toaletter.
- Ett stort och bra café.
- Speglar på toaletterna.
- Att gå i baracker här istället.
- River borgen
- Gärna en multiarena
- Varsin elevhall för varje klass eller olika rasttider.
- Fler klockor, digetala och analoga.
- Bättre lyse på toaletter.
- Att rastytan i byggnaden ska ökas.
- Större klassrum.
- Bygga två våningars klassrum.
- Bättre ventilation.
- Större och bättre aktivitetsrum.
- Bättre elevcafé.
- Bättre ljud.
- Större uppehållsyta.
- Att det blir renare och finare.
- Det blir bättre med flera rastytor så man kan välja vart man vill vara.
- Sedan är det bättre med större klassrum så det blir mer utrymme.
- Bättre toaletter.
- Riva borgen eller behålla den men använda den till skolan.
- Ny spanskalärare.
- Vi skulle vilja se den nya byggnaden och planen ser bra ut.
- Göra borgen till en del av skolan.
- Större elevytor.
- Bättre och större matsal

SMEDJEBACKEN
smedjebacken.se

2026-09-29

Vad tycker du?

Vad är viktigast för att du ska trivas i skolan?

- Rena och organiserade toaletter och lokaler.
- Bra ventilation och luft.
- Alla respekterar alla.
- Bra lokaler.
- Bra luft.
- Fräscha omklädningsrum.
- Bra vänner
- Bra lärare
- Mycket rast.
- Trevliga mot varandra.
- Bra ventilation.
- Stora rastutrymmen
- Att allt är helt. t.ex. inte hål i väggar.
- Byggnaden ska vara stabil.
- Mer sittplatser i rasthall.
- Flera rastaktiviteter.
- Fler sittplatser på rasterna.
- Fina toaletter.
- Bra ventilation
- Bättre omklädningsrum
- Ganska stora ytor och på olika ställen att ha rast så att man inte behöver trängas.
- God mat.
- Bra luft.
- Inte trångt.
- Fräscht.
- Bra schema.
- Ljusidolreade toaletter.
- Snälla lärare och elever.
- Värme under vintern.
- Fixa ventilationen.
- Vänner.
- Tillräckligt långa raster.
- Bra relation med klassen.
- Fler grupprum

Finns det platser i skolan där du känner dig extra trygg eller otrygg?

Otrygga platser

- Omklädningsrummen på GOIF
- Spanska och i trapporna
- Toaletterna, folk öppnar
- Vissa är otrygga på toaletter.
- Flera platser att sitta å på raster så man inte kanske behöver sitta flera på små platser.
- Inte trygg i duschen och toor.
- Det är otryggt utanför bild och kemisalen för att det luktar avlopp.
- Otryggt vid spanska/engelskasalen för att det inte finns något lås på dörren och smutsigt klassrum.
- Omklädningsrum, duscharna.
- Lektioner högst upp.
- Spanska och trapporna för man kan ramla.
- Stora toan på grund av dåliga lås.
- Matsalen därför att det är för trångt.
- No/matte klassrum

Trygga platser

- I elevhallen känner jag mig trygg.
- Vi känner oss tryggare vid musiken för att det är bra miljö.
- Idrottshallen och gamla biblioteket.
- Jag känner mig inte otrygg nånstans.
- Vi känner oss trygga överallt.

Vad tycker du, forts.

Om du fick bestämma? Vad vill du ha i din drömskola?

- Mjuka stolar
- Café
- Stor elevhall
- En pool
- Att man får gå och fiska
- Ett Starbuck café och en liten Lekia
- En minipizzeria
- Mer köttmat
- Skolkafé
- Allt fräscht
- Hiss
- Stort elevrum
- Mycket aktiviteter som pingis, biljard och airhockey
- Chokladfontän
- Stor elevhall
- Bra café
- Ett gym
- Bowling
- Mobilcafe
- Större matsal
- Fler grupprum
- Fler saker att göra på rasten, fler spel
- Idrottshall på skolan
- Vilrum
- Bastu
- Spelrum (TV-spel)
- En bra aula med stor kiosk
- Kiosk/cafeteria
- Bättre soffor och fotöljer
- Mer utrymme att ha rast på inomhus
- Jag hade velat haft en aktivitetsplan
- Simhall
- Gokart
- Massor med spel
- Konstgräsplan
- Skolcafe eller vending machine
- Frukost med lite olika alternativ
- Fler soffor och typ aktivitetssaker som airhockey, biljard och såna saker

Vad tycker du att vi vuxna ska tänka på när vi planerar en ny skola?

- Att lyssna på barnen som ska gå på skolan.
- Vad alla tycker
- Tider
- Inte mycket trappor
- Mer utspridda bänkar
- Tänka på hur vi elever ska trivas
- Att låta elever och lärare säga vad de tycker för de är på skolan varje dag jämfört med andra som bara hälsar på ibland.
- Att riva Borgen för luften i klassrummen är jättedålig
- Prata med dom som kommer få vara i den nya skolan.
- Allt ska vara nytt och fler toaletter
- En stor aula
- Att lyssna på elevernas råd och idéer
- Vart skolan ska ligga
- Hur det ska se ut och hur skolgården kommer att se ut
- Mycket utrymme till elevhall så att alla kan få en soffa att sitta i.
- Bygg inte toaletter precis vid matsalen eftersom det är kö till matsalen de blockerar

SMEDJEBACKEN
smedjebacken.se

2026-09-29

Frågeställningar evakueringslokal under ombyggnation/nybyggnation.
Om det eventuellt skulle bli så att vi ska vara på Stegelbacken i Smedjebacken?

Vad är nackdelen med det?

- Gå mycket
- Olika hallar
- Det kan bli för litet för alla klasser och folk som bor långt från Smb kan det bli krångligt med skolskjuts.
- Vissa behöver åka jättelångt och vakna tidigt och få lite sömn.
- Man behöver gå långt då behöver man längre raster och dagarna längre.
- Många kommer byta skola.
- Vi vill ha en ny skola.
- Mycket bussåkning
- Längre skoldagar och längre avstånd mellan praktiska lektioner som idrott och slöjd.
- Att det blir långt att gå till idrott.
- Och bussarna till Smedjebacken kommer inte räcka.
- Det kan bli väldigt otrygg med en annan skola.
- Det blir väldigt långt att åka för alla, speciellt de som bor i Fagersta, åker taxi och buss.
- Fritiden kan försvinna, man vet inte hur länge man behöver vänta på bussar + färd.
- Det är nästan ingen i skolan som bor i Smedjebacken heller.
- Om det blir så kan det ju bli en risk att vissa elever till och med behöver byta skola, till t.ex. Fagersta.
- Bussen och att det kostar pengar.
- För långt för Vadbor.
- Måste vakna mycket tidigare för att hinna.
- Det kommer ta längre tid att ta sig till och från skolan.
- Det blir problem med bussarna.
- Längre att åka.
- Många kommer tycka att de är jobbigt att åka till Smedjebacken varje dag/morgon.
- Man får åka buss/gå upp tidigare.
- Längre dagar.
- Nackdel för kommunen för några kanske börjar i skolan i Fagersta då.
- Man måste kanske flytta mellan lokaler till Bergaskolan.
- Att vissa skulle komma hem senare.
- Att vi måste åka buss.
- Långt att gå till idrotten.
- Det blir längre skoldagar (bussresan dit och hem).

SMEDJEBACKEN
smedjebacken.se

2026-09-29

Frågeställningar evakueringslokal under ombyggnation/nybyggnation.
Om det eventuellt skulle bli så att vi ska vara på Stegelbacken i Smedjebacken? Forts.

Vad är fördelen med det?

- Det är nära till mycket tex. Bibliotek eller Ica
- Vet ej
- Ny skola
- Vi tycker inte att det finns några fördelar med det
  Förslag om det händer: Börja senare, så man inte måste vakna jättetidigt för att ta bussen. De som tar EPA måste få något slags bidrag för att ta sig till Smedjebacken och hem.
- Det blir mindre roligt under ombyggnationen.
- Närmare till aktiviteter och hobbys.
- Slippa gå i baracken.
- Vi personligen ser inga fördelar med det.
- Det kan vara en fördel för de som bor i Smedjebacken.
- Det skulle kunna vara så att någon som går på Berga och inte trivs där kan få en annan chans hos oss.
- Ingenting!
- Inga fördelar
- Att Borgen rivs.
- Närmare för de som tränar i Smedjebacken.
- Vi hittar inga fördelar.
- Smedjebacken är roligare än Söderbärke.

Smedjebackens kommun • Fritidsavdelningen • 777 81 Smedjebacken • E-post • samhallsbyggnad@smedjebacken.se
Telefon: 0240-66 00 00 • Telefax: 0240-66 05 18 • Bankgiro:820-9538 • Org.nr: SE2120002205 • Säte Smedjebacken

SMEDJEBACKEN
Samhällsbyggnad Smedjebackens kommun

2026-09-29

Fördjupad prövning av barns bästa – barnkonsekvensanalys (BKA)
Ombyggnation/nybyggnation Kyrkskolan, Söderbärke 260923
Samhällsbyggnadsförvaltningen Smedjebackens Kommun

1) Ärende och beslut som ska fattas

Beslut: Ombyggnation/nybyggnation Kyrkskolan, Söderbärke.

Konsekvenser för barn och unga av Ombyggnation/nybyggnation av Kyrkskolan.

Frågeställning: Ombyggnation/nybyggnation Kyrkskolan, Söderbärke.
Information och workshop tillsammans med Åk 7– 9, Kyrkskolan kring gällande projektstatus samt aktuella ritningar.

<u>Utifrån ritningarna:</u>
Vad tycker ni är bra med förslaget?
Vad är mindre bra med förslaget?
Vilka förändringar skulle ni vilja se om ni fick önska?

<u>Vad tycker du?</u>
Vad är viktigast för att du ska trivas i skolan?
Finns det platser där du känner dig extra trygg eller otrygg?
Vad ser du mest framemot med att få en ny skola?
Om du fick bestämma? Vad vill du ha i din drömskola?
Vad tycker du vuxna ska tänka på när vi planerar en ny skola?

<u>Om det eventuellt skulle bli så att vi ska vara på Stegelbacken i Smedjebacken</u>
Vad är nackdelen med det?
Vad är fördelen med det?

2) Förberedelse

Målgrupper:

1. Barn och unga som berörs i första hand är elever som i dag går på Kyrkskolan åk. 7 - 9 (13 – 16 år). Dessa barn och unga kan komma att behöva evakueras under byggtiden.
2. Barn som i dag är yngre än 13 år berörs i andra hand. Då dessa barn i framtiden kommer att gå i Kyrkskolan. Åk 4 - 6 kan dock också komma att behöva evakueras under byggtiden.

Barn och unga inom ovanstående målgrupp 1 har fått möjlighet att lämna sina tankar och idéer kring en eventuell om- eller nybyggnation av Kyrkskolan samt beskriva sin drömskola, för att även fånga upp övriga önskemål och behov. För att säkerställa ett brett och representativt underlag i barnkonsekvensanalysen (BKA) har information, dialog och workshop genomförts, 260923, med samtliga elever i årskurs 7–9.

Information gällande ombyggnation/nybyggnation har tilldelats vårdnadshavare vid föräldramöten och klassmöten.

Återkoppling till målgruppen:

- Sammanställd workshop.
- Redovisa för barn och unga på Kyrkskolan – genom bilder och text.
- Redovisa för Projektgruppen, Kyrkskolan, och berörda nämnder.
- Projektgruppen, Kyrkskolan, bedömer förslag och idéer.
- Återkoppla till barn och unga på Kyrkskolan om resultatet. Redovisning och dialog kring beslutet på nästkommande elevrådsmöten.

3) Inhämtning av information

Artiklar att beakta i Barnkonventionen:

2) Alla barn har samma rättigheter och lika värde.
3) Barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn.
6) Alla barn har rätt till liv och utveckling.
12) Alla barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad.

Samt artikel 13, 23, 28, 29 och 31.

Övriga beslut, lagar och avtal:

Beslut tagna i ärendet hittills finns diarieförda i ärendet på IBinder samt Ciceron, kommunens diariesystem.

Erforderliga bygghandlingar, lagar och avtal enligt Plan och Bygglagen (PBL) finns diarieförda i ärendet på IBinder samt Ciceron, kommunens diariesystem.

Barn och ungas åsikter:

Samtliga elever i åk 7 – 9 i Kyrkskolan (elever som var närvarande i skolan 260923), har fått möjlighet att inkomma med sina tankar och idéer om Ombyggnation/nybyggnation vid Kyrkskolan samt beskrivit sin drömskola (för att fånga in övriga önskemål). Se punkt 1 för frågeställningarna som diskuterades och arbetades med gruppvis. Svaren har sammanställts och analyserats i dokumentet, BKA sammanställning frågeställningar åk 7 - 9 BKA Kyrkskolan 260923.

Andra aktörers åsikter:

Information har tilldelats vårdnadshavare vid föräldramöten och klassmöten. Lärare och övrig skolpersonal har under projekttiden informerats löpande. Rektorer och projektgruppen har samlat in synpunkterna.

Flertal medborgardialoger har skett och projektgruppen för Ombyggnation/nybyggnation har under hösten 2024 genomfört två studiebesök på två nybyggda skolor i Hallstahammar samt Ludvika.

4) Sammanställning, analys och bedömning – se bilaga
BKA sammanställning frågeställningar åk 7 – 9 BKA Kyrkskolan 260923.

En sammanställning av workshopen visar att barn och unga i Söderbärke önskar en modern, funktionell och trivsam skolmiljö. De vill att elever och personal ska lyssnas på eftersom de har erfarenhet av hur lokalerna fungerar i vardagen. Eleverna är positiva till nybyggnation och efterfrågar bland annat större klassrum, bättre ventilation och ljudmiljö, fler rastytor och sittplatser, bättre toaletter och omklädningsrum samt en fräschare matsal och bättre idrottsytor. Den fysiska miljön har stor betydelse för trygghet och trivsel, och vissa delar, exempelvis toaletter, duschar, omklädningsrum och spanskasalen, upplevs som otrygga.

En eventuell evakuering till Stegelbacken väcker oro kring längre resvägar, mer bussåkande, tidigare morgnar, längre skoldagar och minskad fritid. Även om närheten till bibliotek och aktiviteter i Smedjebacken ses som fördelar, ser eleverna få andra fördelar med alternativet.

Vid planering av om- eller nybyggnation och eventuell evakuering bör därför konsekvenserna för elevernas hela vardag beaktas, och elevernas synpunkter bör även fortsättningsvis vara en viktig del av planeringsprocessen.

Sammanställningen, analys samt bedömning kommer att:

- behandlas och analyseras i Projektgruppen för Kyrkskolan.
    - Projektgruppen kommer att beakta:
        - positiva och negativa konsekvenser för barn och unga.
        - intressekonflikter som kan framkomma.
        - de förslag till utveckling och nytänkande som barn och unga har inkommit med.
        - se över kompensatoriska åtgärder och förslag till bästa möjliga lösning för barn och unga.
- delges barn och unga på Kyrkskolan under den fortsatta projekteringen av ombyggnation/nybyggnation.
- delges Kultur och Samhällsbyggnadsnämnden.

5) Förslag till beslut

Delges barn och unga på Kyrkskolan löpande under den fortsatta projekteringen av ombyggnation/nybyggnation.

6) Uppföljning av beslutet

Uppföljning ska ske av projektgruppen - löpande under projektets gång. Dock senast innan byggstart.

7) Överklagande

Ej aktuell i denna barnkonsekvensanalys.

Siw Östlund
Fritidschef
Smedjebackens Kommun

PM

Handläggare
Mats Lund,
Tel: 070-588 72 72

Datum
2023-01-05

Version /revidering
1

Uppdragsnummer
22030

Status
-

Kyrkskolan Söderbärke

Bakgrund:

Kyrkskolan Söderbärke planeras att byggas om och till. I några av de förslag som studerats har en ombyggnad av den gamla skolan inkluderats.

Ingen sammanställning har utförts av hur byggnadens bärande system är uppbyggt. Detta bör finnas med då lösningar skall väljas då detta påverkar vilka planlösningar som är möjliga att utföra utan stora och omfattande ombyggnader och förstärkningar.

I detta uppdrag redovisas hur den befintliga byggnaden är statiskt uppbyggd samt vad olika åtgärder kan bedömas medföra i ombyggnadsåtgärder.

Underlag:

Som underlag till detta PM har ritningar från inmätning, foton samt ett platsbesök tillsammans med Leif Kilström gjorts den 6 december 2022. Inga provborrningar eller liknande undersökningar har utförts i byggnad eller mark (geoteknik).

Befintlig byggnad:

Befintlig byggnad är utförd i tegel och betong med putsad fasad och är enligt uppgift uppförd ca 1934 - 1938. Källarvåningens väggar är troligen murade med betongsten, alternativt att platsgjutna väggar har utförts.

Delen över plan 1 (källarvåning) är till största delen murad av tegel där några av väggarna har en tjocklek på ca 420 mm (1½ sten) vilket tyder på att det kan vara utförda med ventilations eller rökkanaler i vägg. Tanken kan även vara att de har en stabiliserande funktion för byggnaden. Bjälklagen är troligtvis utförda av betong.
Det indikeras att dräneringen runt byggnaden gjorts om då

fuktskyddande ”platonmatta” syns ovan mark längs vägg. Årtal för åtgärd är okänt men måste enligt uppgift utförts före år 2000.

Bjälklagen är upplagda på ytterväggar samt på bärande innerväggar som löper både längs med och tvärs byggnaden.
Trapphusväggarna och skorsten fungerar som upplag för bjälklagen. Ej bärande innerväggar är till största delen utförda i trä.

Takhöjder på våningarna är:

Plan 1: ca 2,50 m
Plan 2: ca 3,50 m
Plan 3: ca 3,50 m
Plan 4: ca 2,65 m

Taket är utfört med takstolar av trä som ligger upplagda på ytterväggarna samt med strävor ned till bjälklaget.
Takstolarna i mitten av byggnaden kan även vara upplagda på den murade väggen i mitten vilken troligen även har en stabiliserande funktion.

Plan 1, Grundläggning, markförhållanden:

Byggnadens grundläggning samt markförhållanden intill är ej undersökt. På tidigare handlingar indikeras det att ”källarväggarna” är grundlagda på längsgående sulor. Om pålning utförts är okänt. De nyare byggnaderna intill är utförda med pålgrundläggning (se bef. ritningar) så man kan anta att grundförhållandena inte är de bästa även för denna byggnad. Eventuella sättningar bör dock redan ha uppkommit då byggnaden är ca 90 år.

För att uppta last (jord, nyttig last samt trafiklast) intill byggnaden stabiliseras källarväggen av innerväggar som är murade vinkelrätt från väggen. Dessa väggar har därmed dubbel funktion genom att ta upp last från bjälklaget samt last från yttervägg.

Betonggolven är troligen gjutna mellan väggarna och med en bedömd (erfarenhetsvärde) tjocklek på ca 70 - 100 mm.

Plan 2 - 3:

Bjälklagen som troligtvis är utförda i betong är upplagda på ytterväggar samt de bärande innerväggarna. De har en total tjocklek på 350 - 380 mm. Trappor och bjälklag i trapphus är utförda i betong. Det finns ingen dokumentation på vilken konstruktion eller vilken armering som bjälklagen är utförda med.

Isolering, fönster etc.:

Ingen tilläggsisolering har utförts förutom byte av fönster har utförts. Årtal för åtgärd är okänt men måste enligt uppgift utförts före år 2000.

Byggnaden kan därför ses som att den i stort sett har samma status som när den byggdes med avseende på värmeförluster genom konstruktionen.

Påverkan av ombyggnad:

Vid en eventuell ombyggnad så påverkar rivning och håltagning av väggar och bjälklag vilka åtgärder som kan komma att krävas för att inte äventyra bärigheten på befintliga konstruktioner.

Om golv för plan 1 (källarvåning) skall sänkas måste det undersökas om detta är möjligt utan omfattande grundförstärkning. Är det så att golvet är gjutet direkt ovan väggarnas sulor blir svårt att utföra en sänkning utan mycket omfattande åtgärder på byggnadens grundläggning.

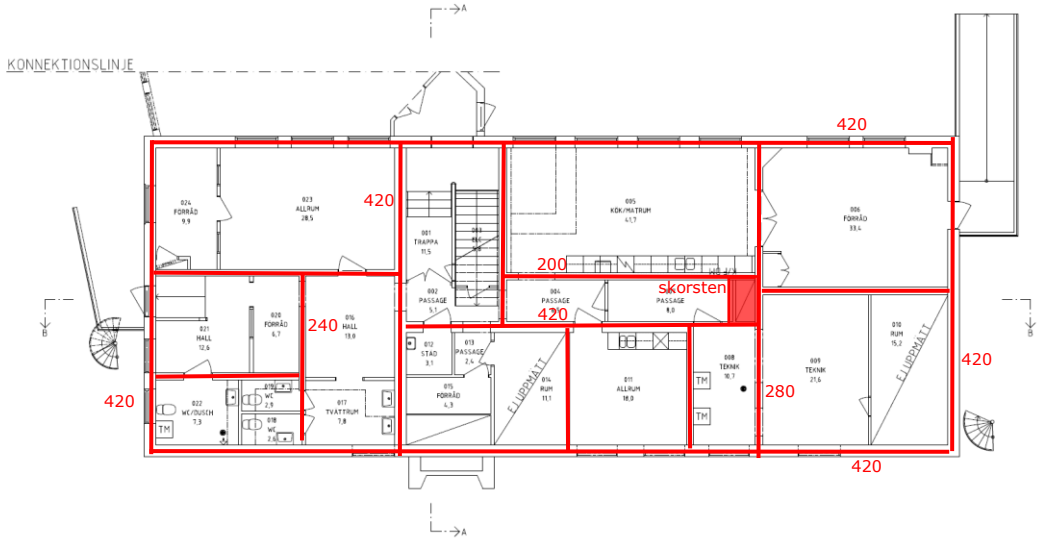
Större håltagningar som exempelvis ventilationsstråk och installation av hiss kräver noggranna beräkningar på bjälklag och väggar.
Om ex.vis. hiss skall utföras inne i byggnaden kommer det behöva utföras hållfasthetsberäkningar för avväxlingar av vägg och bjälklag. Last från dessa förs ända ned till grund och att grundläggningen då anpassas så till bef. byggnadskonstruktion och aktuell undergrund (geoteknik). Då vi inte säkert vet grundförhållanden och hur grundläggningen är utförd är detta en osäkerhet.

Avväxlingar av väggar innebär att balkar och pelare behöver utföras. Detta medför att den fria höjden på våningarna minskas för dragning av installationer så som huvudstråk för ventilation. Last från eventuella pelare måste föras ned till underliggande bärande väggar alternativt med pelare ned till grund.

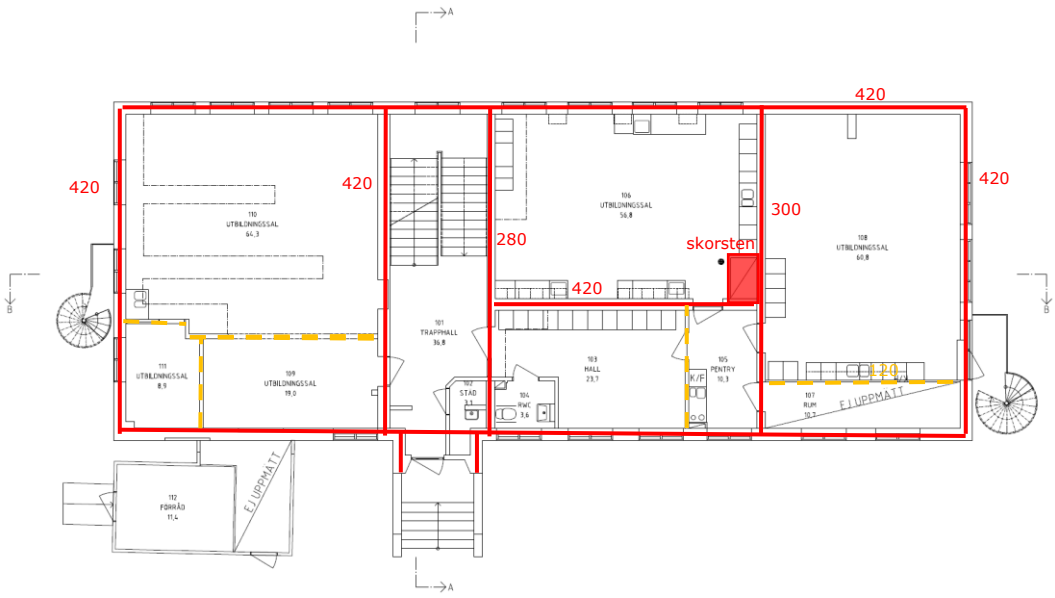
Om rivning av innerväggar som ansluter till yttervägg som är bland annat är utsatta för jordtryck måste en bedömning utföras om ett parti av väggen skall lämnas kvar som kontrefort för att ta upp utvändig last på väggen.

Bärande system:

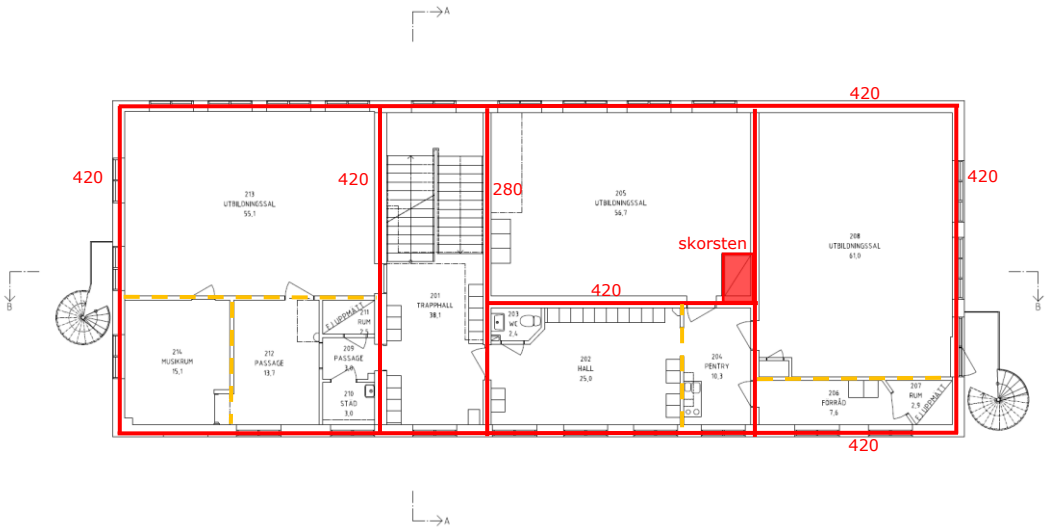
I figur 1 - 4 visas de bärande väggarna för byggnaden där även uppmätta väggtjocklekar noterats.

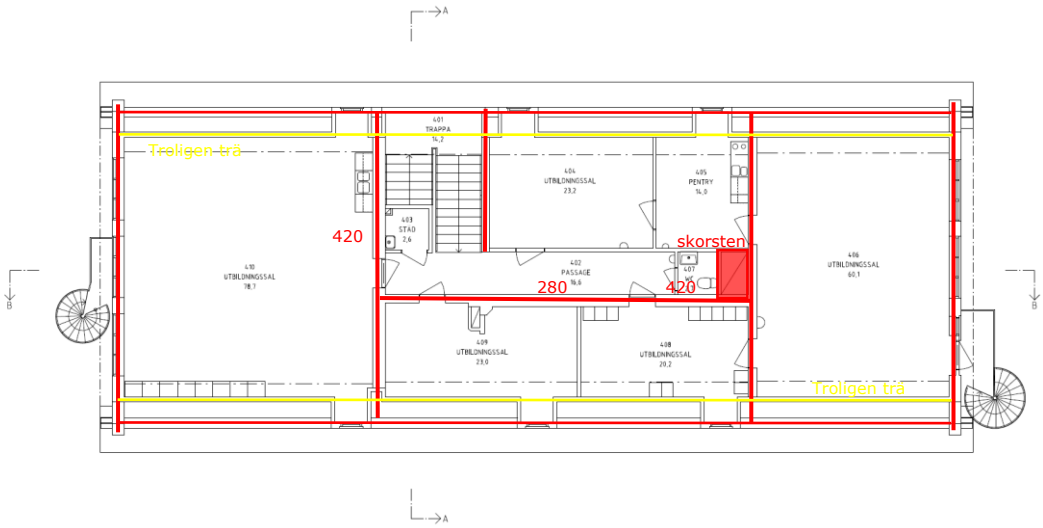
Figur 1, Källarvåning, rumshöjd ca 2,5 m

Figur 2, Plan 1, rumshöjd ca 3,5 m

Figur 3, Plan 2, rumshöjd ca 3,5 m

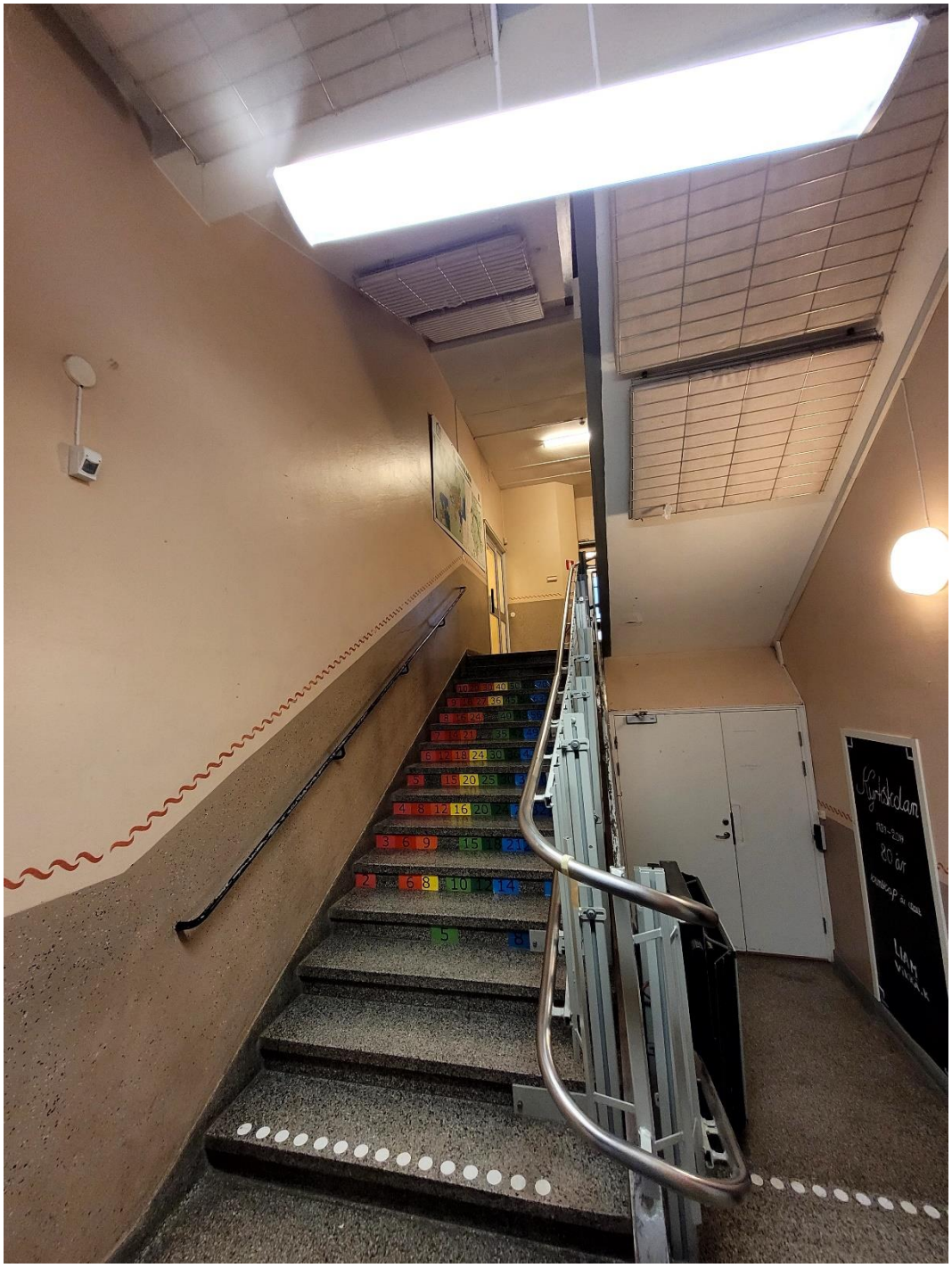

Figur 4, Plan 3 (övre plan), rumshöjd ca 2,65 m

Foton

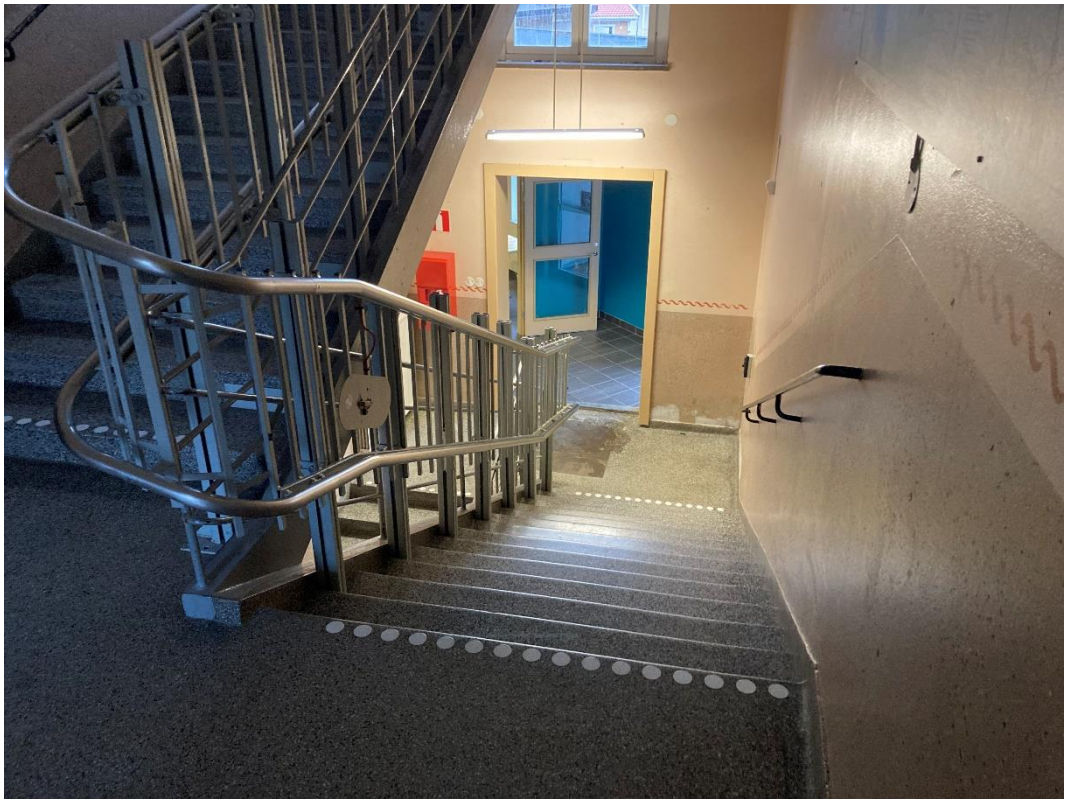
Korridor, Plan 1

Trapphus, Plan 1

Trapphus, Plan 2

Trapphus, Plan 2 mot entré på plan 1

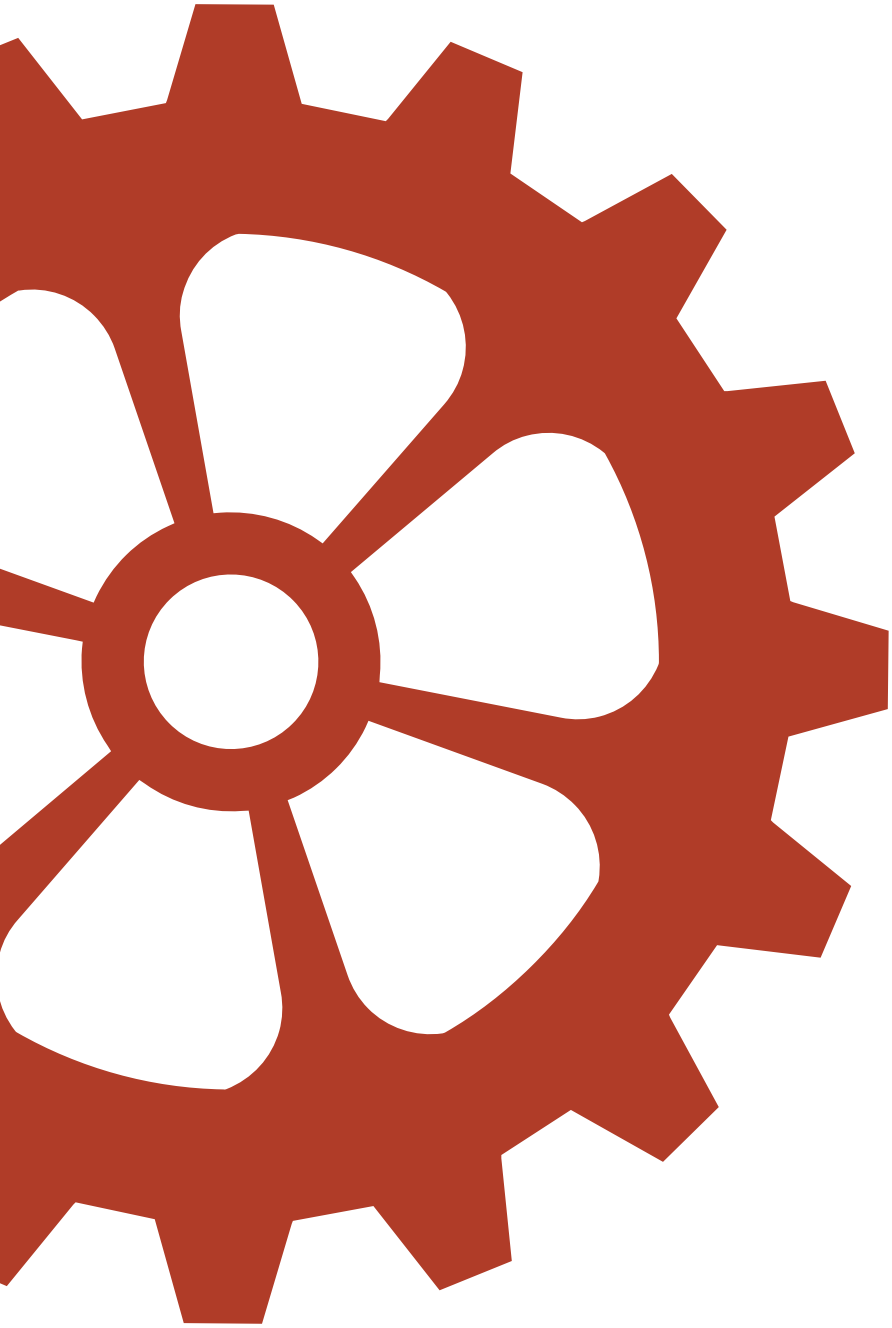
Vindskupa, Plan 4

Lektionssal, Plan 4

Gavelfasad, marknivåer

UTREDNING AV KULTURMILJÖVÄRDEN

KYRKSKOLAN, SÖDERBÄRKE

2022

SMEDJEBACKEN
smedjebacken.se

Smedjebackens kommun, 2022.
Samhällsbyggnadsförvaltningen
Avd: Kultur & Bibliotek, Miljö- & Bygg.
Rapport av Sanna Svensson, kommunantikvarie.
Samtliga kartor: Lantmäteriets karttjänst inkl. Historiska kartor.
Alla foton i rapporten är tagna av Sanna Svensson om inget annat anges.
Bild på nästa sida: Den äldsta delen av Kyrkskolan; Borgen, sedd från öst.

Innehåll

INLEDNING 7
Syfte 7
Geografi & Läge 7
Kyrkskolans byggnader 7

HISTORIK SÖDERBÄRKE 8
Bergsmännen 8
Näset mellan sjöarna 9

HISTORIK KYRKSKOLAN 10
Byggnadens utformning 10

BYGGNADSBESKRIVNING 13
Exteriör 13
Interiör 13

KULTURHISTORISK VÄRDERING 14
Borgen 14
Värdebärande egenskaper för Kyrkudden 15

KÄLLOR 16
Tryckta källor 16
Bildkällor 16

Hagudden
101
Ms
101
101
Nor
Hembygds-
gård
101
109
Parkviken
Skola
Kolhus-
udden
Järboviken
Hästholmen
Söderbärke
Näsudden
1.

2.

3.

Folkets Park
4..

5..

6..

7..

INLEDNING

Bakgrund

Under hösten 2022 har avdelningen Miljö- och bygg i Smedjebackens kommun, genom kommunantikvarien, haft till uppgift att utreda om den äldsta delen av Kyrkskolan i Söderbärke (även kallad Borgen) har några kulturhistoriska värden och vari dessa i sådana fall består. Den kulturhistoriska utredningen är en del i ledet av en kommande renovering av skolan och utgör del av underlaget i projektets första etapp.

Syfte

Syftet med rapporten är att utreda om Kyrkskolans äldsta del, Borgen, har kulturhistoriska värden samt ringa in och beskriva dessa.

Geografi & Läge

De tre byarna Kyrkbyn, Västerby och Nor utgör tillsammans Söderbärke tätort, som ligger intill sundet i Barkensjöarna. Utmed Barkens östra och västra stränder ligger gamla bebyggelseklungor bestående av månghundraåriga bergsmansgårdar.

Kyrkskolan är belägen i Kyrkbyn på näset öster om Söderbärke centrum. Fastigheten omgärdas av Kyrkogatan i norr och väst samt Bärkevägen i söder och öst. Söder om Bärkevägen ligger Järboviken, en del av södra Barken.

Öster om skolan finns Söderbärke hembygdsgård; en bergsmansgård bevarad på sin ursprungliga plats. I norr finns kyrka med församlingshem, klockargård samt den gamla prostgården. Utefter Kyrkogatans västligaste del, närmast Kyrkskolan, återfinns en rad bostadshus tillkomna omkring 1940-talet.

Utefter Bärkevägen är bebyggelsen mer varierad. Intill skolan finns ett par flerfamiljshus av tegel samt äldre gårdar med salsstugeplan. Hit hör det gamla mejeriet.

På andra sidan Parkviken, väster om skolan, ligger Söderbärke Folkets hus intill Folkets park. Folkets hus uppfördes i samma stil som skolan och stod färdig 1928.

Borgen är idag en av få kvarvarande, äldre, offentliga byggnader i Söderbärke. Övriga utgörs av Folkets hus och Söderbärke kyrka.

Kyrkskolans byggnader

Borgen uppfördes på nuvarande plats 1939. Under 1960-talet tillkom en mellanstadiebyggnad på andra sidan skolgården. Den revs och ersattes av en ny byggnad under 2010-talet. Under sent 1960- eller tidigt 1970-tal tillkom även en matsalsbyggnad strax öster om Borgen. De sammanbyggdes genom en lågt liggande entréhall.

1. Kyrkskolans läge i Söderbärke. 2. Vy från hembygdsgården mot kyrkan. Klockargården till vänster och församlingshemmet (gamla skolan) till höger. 3. Söderbärke hembygdsgård; en bevarad bergsmansgård. 4. Folkets hus, belägen väster om skolan, på andra sidan Parkviken. 5. Det gamla mejeriet, sett från Bärkevägen. 6. Vy mot Kyrkskolan från Haguddsparken intill prostgården. 7. Gaveln på den gamla prostgården.

Mellanstadiebyggnaden på andra sidan skolgården, uppförd under 2010-talet. Den ersatte då en tidigare skolbyggnad från 1960-talet.

HISTORIK SÖDERBÄRKE

Bergsmännen

Söderbärke är del av Västerbergslagen, en geografiskt avskild region med en yta motsvarande nuvarande Smedjebackens och Ludvika kommuner. Likt övriga Bergslagen mycket rikt på metaller. Särskilt viktig var järnframställningen som bidrog till ekonomisk tillväxt med många arbetstillfällen och inflyttning till regionen från medeltiden och framåt. Samtidigt utgjorde småskaligt jordbruk och boskapsskötsel en viktig faktor för möjligheten att överleva i regionens delvis karga natur.

I Västerbergslagen finns två betydande jordbrukslandskap, den ena belägen kring Söderbärke och den andra kring Grangärde. Den bördiga jorden erbjöd unika möjligheter till odling och boskapsskötsel kombinerat med bergsbruk och därför anlades tidigt växande centralorter i de områdena. Detta förhållande reflekteras i den medeltida administrativa indelningen av regionen, i socknarna Berkia och Grenghe med kyrkobyggnader i Söderbärke respektive Grangärde.

Kombinationen bergsbruk och odling gav upphov till den särpräglade yrkesgrenen bergsman, som innebar att bergs- och jordbruk bedrevs parallellt. Med andelar i en hytta kunde man smälta och sälja sitt eget järn, varför många bergsmän blev förmögna. Gårdarna var inte sällan stora, med höga mangårdsbyggnader och ett stort antal tillhörande ekonomibyggnader.

Spåren efter bergsmanskulturen, med stora mangårdsbyggnader och månghussystem, finns kvar i byarna runt Söderbärke.

Karta över Kyrkudden från 1795-96. Mangårdsbyggnader med tillhörande småhus är färglagda med rött. Här framgår gårdarnas täta placering med månghussystemet, såsom Kyrkudden kunde te sig före branden. Bild ur Dalarnas museums antikvariska rapport 2016:25.

Näset mellan sjöarna

Näset mellan norra och södra Barken har en lång historia och under många århundraden utgjorde det hjärtat i Bärkebygden. Det är inte helt säkert när Söderbärke eller Berkia socken först bildades, men den första stenkyrkan sägs ha tillkommit på 1300-talet. Troligen uppfördes den på samma plats som nuvarande kyrkan; på näsets norra del, intill den gamla tings- och offerplats som idag kallas Kyrkudden. Tät bebyggelse uppstod snart runt kyrkan som blev sockencentrum. 1628 fanns elva gårdar noterade i Söderbärke. Fem i Västerby samt tre vardera i Kyrkbyn och Nor.

Fram till 1600-talets mitt var kyrkan i Söderbärke större än kapellet i Norrbärke och dessutom naturlig passage för alla de foror som färdades över sjön med järn som skulle vägas på vågen i Wik. De förutsättningarna bidrog till att det under drottning Kristinas regeringstid fanns långtgående planer på en stadsplan och stadsprivilegier för näset.

Under 1700-talet ökade befolkningen i området och kyrkan byggdes ut. 1876 härjades Kyrkbyn av en stor brand som utplånade stora delar av den äldre bebyggelsen. De byggnader som blev kvar var Wallinska gården, kyrkvaktarbostället, klockargården, komministergården och skolan (nuvarande församlingshemmet). Den Baggströmska (bergsmans-)gården på näsets östsida, nuvarande hembygdsgården, flyttades dit efter branden.

Kring 1940-talet tillkom ny bebyggelse i uddens sydvästra hörn, närmast dagens centrum, och några decennier senare tillkom även ett antal flerfamiljshus i uddens södra del.

HISTORIK KYRKSKOLAN

Den nuvarande Kyrkskolan (Borgen) invigdes i samband med höstterminens start 1939. Den gamla Kyrkskolan, på Kyrkuddens östsida, övertogs av församlingen och används än idag som församlingshem.

Planerna på en ny folkskola på Barkennäset tog form redan under 1920-talet. Valet av tomt för den nya skolbyggnaden drog dock ut på tiden och bygget påbörjades därför en bit in på 1930-talet. Från början ville man placera skolan på tomten mellan mejeriet och klockargården, men när kommunen förvärvade den kilformade markbiten mellan den gamla och nya landsvägen bestämdes att skolan skulle förläggas där.

Under byggnationen förlades småskoleundervisningen till Folkets hus.

Runt 1960-talet tillbyggdes en skolbyggnad på skolgårdens östra del. Vid den här tidpunkten, eller något senare, tillkom ytterligare en byggnad i norr, med skolkök, som senare byggdes samman med Borgen. Bakgrunden var att alltfler byskolor lades ner och undervisningen koncentrerades till tätorten. Den fristående byggnaden revs under 2010-talet och ersattes med en ny byggnad för mellanstadiets undervisning. [1]

Byggnadens utformning

För byggnadens utformning inkom flera arkitektritade förslag. Flera av dem utgjordes av lägre, funktionsbetonade byggnader enligt rådande modernistiska ideal. I ett av dessa ingick gymnastiksal och badhus i en separat byggnad. Kommunen valde dock ett förslag som uttalat utgått ifrån bygdens historiska formspråk med höga bergsmansgårdar och symmetriskt placerade spröjsade fönster.

Tanken var att skolbyggnaden skulle rymma salar för all undervisning såväl som lärarrum, skolkök, matsal och bibliotek. När den färdiga byggnaden stod klar fanns:

I källarplan: Bränsle- och pannrum, slöjdsalar, omklädningsrum, toaletter, dusch och gymnastiksal.

I första och andra våningen: Fem undervisningssalar och ett lärarrum.

I tredje våningen: Skolkök, matsal, omklädningsrum och hemvärdsrum samt en större biblioteksal.[2]

Under årens lopp har skolans interiör ändrats i omgångar, i takt med att verksamhetens behov ändrats och eleverna blivit fler.

---

1 Söderbärke i våra hjärtan (1995), s. 39

2 *Ståtligt skolbygge i Söderbärke,* artikel i Ludvika Tidning [1939-10-12]

1. Kyrkskolan med huvudentrén. 1943.
2. Skolan sedd från norr, med posthuset till höger. 1940- eller -50-tal.
3. Skolan sedd från öster. 1954.
4. Gamla Kyrkskolan, nuvarande församlingshemmet. 1924.

1.

2.

3.

4.

5.

BYGGNADSBESKRIVNING

Beskrivning av byggnadens nuvarande utseende och befintliga detaljer (2022).

Exteriör

Borgen utgörs av en putsad rektangulär byggnad i tre våningar med källare. Murarna har en kärna av rödtegel på vilken bruk med cementkomponent och armering ligger. Ytterst finns en puts med cementkomponent. Byggnaden bär till störst del en blekt gul kulör och källarvåningen markeras av en gråmålad sockel. Källarens norra del är sammanbyggd med matsalsbyggnaden genom en entréhall från sent 1900-tal.

Fönstren är placerade symmetriskt över fasaden. De bär vita bågar och utgörs till största del av tre- och fyraluftsfönster (två nedre lufter med ett överliggande respektive tre nedre med ett överliggande). De är av modellen Emmaboda; 2- eller 3-glas, av isolertyp, relativt moderna och alltså inte ursprungliga med byggnaden.

Gavlarna har fått tre av fönstren utbytta mot balkongdörrar i samband med att man installerat spiralformade utrymningstrappor.

I källarvåningen återfinns rektangulära fönster utan spröjs.

Taket består av ett brutet halvvalmat sadeltak med röd taktegelimiterande plåt. På de nedre takfallen finns välvda takkupor placerade, tre på vardera långsidan. Kuporna rymmer kvadratiska fönster utan spröjs.

Huvudentrén mot Kyrkogatan består av två snedställda kantpelare med en slätputsad fronon omkring ett dörrparti. Dörrpartiet är ombyggt under 1980- eller 1990-talet med en enkeldörr av aluminium och glas, med andra dimensioner än det ursprungliga dörrpartiet.

Kommentar: Trots att byggnaden är uppförd under sent 1930-tal bär den snarare attributen av en nationalromantiskt återblickande byggnad från 1920-talet.

Interiör

Några synliga spår efter byggnadens ursprungliga utseende finns kvar interiört. Rumsindelningen är i stort bevarad och med den takhöjden. Den högsta förekomsten av ursprungliga detaljer återfinns på tredje våningen, med platsbyggd skåpsförvaring i det gamla biblioteket samt gamla foder och dörrar. Även det genomgående användandet av kalksten i fönsterbrädor är tidstypiskt.

Fönster, dörrar och ytskikt har under årens lopp genomgått stora förändringar och är idag mycket slitna med bland annat omfattande puts- och färgbortfall.

1. Borgen sedd från skolgården. Till höger entréhallen som sammanbinder Borgen med matsalen. 2. Det omgjorda entrépartiet. Aluminiumdörren har andra proportioner än de ursprungliga och har anpassats illa till byggnaden. 3. Gavelpartiet med utrymningstrappa. 4. Skolans läge i förhållande till Hagudds-parken. 5. Stenmuren utanför skolan utgör gräns mot Kyrkogatan.

KULTURHISTORISK VÄRDERING

Borgen

Byggnadens något ovanliga utformning och tillkomsthistoria förmedlar två historiska skeenden. Den om bergsmanskulturen som växte fram och bestod i Västerbergslagen under många hundra år, samt den om viljan att redan under 1920-talet lyfta fram och forma en identitet kring bergsmanskulturen och dess uttryck. Det här återspeglas även i de få andra offentliga byggnader som finns kvar i Söderbärke, framför allt i Folkets hus.

Ur ett lokalhistoriskt perspektiv har Borgen därför ett kulturhistoriskt värde genom sitt arkitektoniska uttryck.

Byggnadens många ombyggnationer och modifieringar har dock lett till utbyte av ursprungliga detaljer och material. Exempelvis har lertegeltaket ersatts med röd imiterande plåt. Även fönstren är utbytta och entrén är för längesedan ändrad genom insättning av aluminiumdörrar.

Det viktigaste värdet i anslutning till Borgen är dock genom dess bebyggelsekontext. Kontexten i det här fallet är den historiska Kyrkudden med för Söderbärke många viktiga, äldre bevarade byggnader. Byggnadsbeståndet med sin utformning, placering och lokalt präglade byggnadsdetaljer berättar om ett viktigt kulturhistoriskt sammanhang för Söderbärke. Det om bergsmännen och de historiska skeenden som ligger bakom att det finns ett Söderbärke idag. Det innebär att vid en större ny- eller ombyggnation i anslutning till Kyrkudden bör hänsyn tas till befintlig bebyggelse.

Några viktiga värdebärande egenskaper för Kyrkudden och Borgen listas på följande sida. De utgör byggnadsdetaljer och -drag att ha i åtanke vid eventuella ny- eller ombyggnationer på eller i anslutning till Kyrkudden.

Värdebärande egenskaper för Kyrkudden:

- Rött tak.
- Bruten takform.
- Målade trä- och putsfasader.
- Rektangulära fönster med spröjs.
- Markerade entrépartier.
- Symmetri i placering av fönster och entréparti.
- Höga, rektangulära byggnadsproportioner.

KÄLLFÖRTECKNING

Tryckta källor

Ståtligt skolbygge i Söderbärke, artikel i Ludvika Tidning (1939-10-12)

Söderbärke i våra hjärtan (1995) Söderbärke hembygdsförening

Bildkällor

Söderbärke i våra hjärtan (1995) Söderbärke hembygdsförening.

Söderbärke kyrkogårdsinventering (2016) Dalarnas museums antikvariska rapport 2016:25

Så var det förr, förre kyrkovaktmästare Yngve Karlsson skriver om Kyrkudden.

Smedjebackens kommun • 777 81 • Smedjebacken • E-post kommun@smedjebacken.se

Telefon: 0240-66 00 00 • Telefax: 0240-742 41 • Bankgiro:820-9538 • Org.nr:SE2120002205 • Säte Smedjebacken

Dalarnas museum
Avdelning Kulturlandskap
Malena Andersson
Tel 023-666 55 15
malena.andersson@dalarnasmuseum.se

2026-04-23
Dnr 91/26

Yttrande angående inriktningsbeslut gällande Borgen, Söderbärke kyrkskola.

Dalarnas museum har tagit del av Smedjebackens kommuns inriktningsbeslut gällande rivning av *Borgen*, Kyrkskolan i Söderbärke, 2025-09-18 och *Utredning av kulturmiljövärden, Kyrkskolan, Söderbärke* 2022. Syftet med rivningen är att på samma plats uppföra en ny skolbyggnad för åk 7-9. Dalarnas museum anser att genomförd kulturmiljöanalys är väl utförd och tillstyrker dess slutsatser.

Den aktuella byggnaden uppfördes 1939 efter en process med granskning av flera olika arkitektritade förslag. Kommunens val föll på en skolbyggnad som lånat sitt formspråk från lokal byggnadstradition, specifikt från bergsmännens högresta mangårdsbyggnader med brutna och/eller halvvalmade tak och med symmetrisk fönstersättning. Byggnadens konstruktion utgörs av en tegelstomme med ljus putsfinish, vilket vid uppförandet ändå gav den ett för tiden modernt och ändamålsenligt utseende. Trots att byggnaden har ändrats i flera etapper för att möta skolans behov, är de ursprungliga karaktärsdragen och referenserna till bergsmanskulturen fortfarande tydligt läsbara.

Dalarnas museum bedömer därför att byggnaden har vissa kulturhistoriska värden och bör undgå rivning så att byggnaden och dess inneboende kvaliteter tillvaratas. Möjligheten att anpassa byggnaden och sammanlänka den med tillkommande byggnader för skolverksamhet bör undersökas. Dess nuvarande karaktär kan och bör hanteras genom PBL 8:17 vid ändring. Karaktären bör även vara vägledande för utformning av tillkommande skolbyggnader. Viktiga karaktärsdrag är:

- Den högresta byggnadskroppen på tydlig sockel.
- Det brutna och delvis valmade tegeltaket.
- Tegelstommen med putsade ljusa fasader.
- Den centralt placerade och markerade entrén.
- Den symmetriska fönstersättningen med träfönster.

Vidare har minst fem generationer genomgått sin skolgång i byggnaden. Det lokala engagemanget för byggnadens bevarande inom Söderbärke hembygdsförening m. flera. bevisar att byggnaden har starka identitetsvärden för kommunmedborgare.

Malena Andersson
Byggnadsantikvarie